

Ivana Brlić-Mažuranić:

Čudnovate zgode
šegrta Hlapića

SADRŽAJ

MALIM ČITATELJIMA.....	4
KOD MAJSTORA MRKONJE	5
I. ŠEGRT HLAPIĆ	5
II. ČIZMICE.....	5
III. BIJEG	6
PRVI DAN PUTOVANJA.....	8
I. MALI MLJEKAR	8
II. VELIKA SE GLAVA POKAZUJE U TRAVI.....	10
III. KUĆA S PLAVOM ZVIJEZDOM.....	10
DRUGI DAN PUTOVANJA	13
I. HLAPIĆ I KAMENARI.....	13
II. CRNI ČOVJEK	14
TREĆI DAN PUTOVANJA	16
I. VELIKA ŽALOST	16
II. DJEVOJČICA NA PUTU	16
III. NA SJENOKOŠI.....	17
IV. PREDSTAVA.....	19
V. RAZGOVOR HLAPIĆA S TEŽACIMA.....	20
ČETVRTI DAN PUTOVANJA	22
I. POŽAR U SELU	22
II. VELIKO ČUDO	23
III. GRGINA MAJKA	24
IV. GITINA BRAZGOTINA.....	24
PETI DAN PUTOVANJA.....	26
I. KAKO JE NA PAŠI.....	26
II. OTKUDA JE PAO ČOVJEK PRED HLAPIĆA.....	28
III. GRGA I HLAPIĆ.....	30
IV. NOĆ U ZAPEČKU	31
ŠESTI DAN PUTOVANJA.....	33
I. MALI POSTOLAR I PROSJAKINJA JANA	33
II. NA SAJMU.....	34
III. DVA KOŠARAČA.....	35
IV. NA VRTULJKU	37
V. BEZ KROVA.....	38
SEDMA NOĆ HLAPIĆEVA PUTOVANJA.....	40
I. POZNATI GLAS	40
II. PO NOĆI U CIRKUSU	40
III. NOVA POGIBELJ	42

IV. DVA OPAKA ČOVJEKA	42
V. HLAPIĆEVA ODLUKA	43
VI. PO NOĆI NA PUTU.....	44
VII. KOLA U MAGLI.....	45
VIII. POMOĆ	45
IX. HLAPIĆ I GITA OPET SAMI.....	46
X. U ŠIKARI I MRAKU.....	47
XI. STRAVA.....	48
XII. IZNENAĐENJE	48
XIII. KAKO SE SVE TO DOGODILO	49
XIV. KOD MARKOVE KUĆE	50
ZAGLAVAK.....	52
I. SREĆA I RADOST.....	52
II. MARICA.....	52
III. HLAPIĆEVA BAŠTINA	54
SVRŠETAK.....	56

MALIM ČITATELJIMA

Ovo je pripovijest o čudnovatom putovanju šegrta Hlapića.

Hlapić je bio malen kao lakat, veseo kao ptica, hrabar kao Kraljević Marko, mudar kao knjiga, a dobar kao sunce. A jer je bio takav, zato je srećno isplivao iz mnogih neperilika.

Hlapićevo putovanje bilo je isprva tako lako kao dječja igrarija, pa će čitatelji na početku ove knjige reći: "Što će Hlapiću tolika mudrost i tolika hrabrost na ovako laku putovanju? Zar on treba toliku hrabrost da povede upregnutog magarca na uzdi? Ili treba svoju mudrost da traži izgubljene guske?"

No poslije je Hlapićevo putovanje bivalo sve teže i sve opasnije, kako to već češće biva. Pa kad čitatelji ugledaju maloga Hlapića u velikoj pogibljivi i teškim neperilikama, reći će oni: "Zaista je dobro učinio Hlapić što je za svaku sigurnost ponesao sa sobom puno dobrote, mudrosti i hrabrosti kad se u ranu zoru otputio u svijet."

Pa upravo zato svršilo se na koncu sve onako kako je najbolje bilo.

No zato ipak neka nitko ne pobjegne od svoje kuće. Nikomu nije tako zlo kako je bilo Hlapiću kod majstora Mrkonje, a bogzna bi li svaki bio takve sreće na svom putu kao Hlapić. Čudit ćete se ionako da se i po njega sve tako dobro svršilo.

Sjednite dakle na prag i čitajte!

KOD MAJSTORA MRKONJE

I. ŠEGRT HLAPIĆ

Bio je neki mali postolarski šegrt, koji nije imao ni oca ni majke. Zvao se Hlapić.

Hlapić je bio još malen kao lakat, a veseo kao ptica. Cijeli je dan sjedio u poderanim hlačama i crvenoj košulji na malom postolarskom stôcu, koji je imao tri noge, i cijeli je dan zabijao klince u čizme i šivao cipele. Cijeli je dan fućkao i pjevao kod posla.

Hlapićev gospodar zvao se majstor Mrkonja, a bio je zao i strašan. Tako je bio velik da mu je glava sezala do stropa u njihovoj maloj sobi. Imao je kuštravu kosu kao lav, a duge brkove do ramena. Njegov glas bio je tako jak i krupan kao u medvjeda.

Majstoru Mrkonji dogodila se jedanput u životu velika žalost i nesreća, pa je od onda bio vrlo tvrda srca. Kakva se nesreća dogodila majstoru Mrkonji, to će se istom mnogo kasnije iz ove knjige saznati.

Majstor Mrkonja bio je dakle tvrda srca i vrlo nepravedan, pa je psovao i vikao na Hlapića kad god je bio zlovoljan.

Majstorica je bila jako dobra. I njoj se dogodila ista žalost kao i majstoru Mrkonji. No ona je od toga doba postala još bolja i imala je vrlo dobro srce. Hlapića je jako voljela.

Ali se i ona bojala majstora Mrkonje. Kad god bi nosila Hlapiću svježa kruha, uvijek ga je sakrivala pod pregaču da majstor ne vidi, jer je majstor zapovjedio da se Hlapiću daje onaj tvrdi i stari kruh, a majstorica je znala da Hlapić rado jede meki krušac.

Hlapić je imao samo jedne poderane hlače i još jedne, koje mu je majstorica načinila od zelenoga sukna. To je sukno ostalo od majstorove zelene pregače, pa je majstor zapovjedio svojoj ženi da načini od toga Hlapiću hlače. Hlapić je imao u tim hlačama tako zelene noge kao zelena žaba, pa ih nije rado nosio, jer su mu se drugi šegrti rugali. Majstor Mrkonja je zapovjedio da ih mora nositi u nedjelju. Hlapić je bio uvijek dobre volje, pa kad je vidio da mora nositi te hlače, počeo se i sam šaliti. Kreketao je "kre-kre" kao žaba kad god je obukao zelene hlače.

Kad su vidjeli drugi šegrti da se Hlapić šali, nijesu mu se više rugali, nego su se igrali s njime u nedjelju i vrlo su ga voljeli. Majstor Mrkonja nije smio vidjeti da se Hlapić igra, jer bi ga odmah otjerao kući.

Tako je živio Hlapić kod majstora Mrkonje i nije mu bilo dobro. Ali on bi ipak bogzna kako dugo tamo ostao da se nije dogodilo nešto što je Hlapića odveć ražalostilo.

II. ČIZMICE

Neki bogati gospodin naručio je kod majstora Mrkonje čizmice za svoga malog sina.

Čizme su bile vrlo lijepe. Njihove sare sjajile su se kao sunce. Sam Hlapić zabijao je klince u te čizme. No kad je gospodin došao sa svojim sinom po čizme i kad je sin obuo čizme, bile su one na

nesreću pretijesne. Zato gospodin nije htio čizme uzeti ni platiti, pa se majstor Mrkonja popravdao s njim. Gospodin uza sve to nije htio uzeti ni platiti čizme.

Kad je gospodin otišao, počne majstor Mrkonja bjesnjeti i vikati na Hlapića:

"Ti se, nevaljalče, to skrivio! Ti lijenštino! Ti ništarijo! Ti si kriv da su čizme tijesne!" Strašno je vikao Mrkonja. Onda uhvati one čizme i izbije Hlapića sa čizmicama po leđima. To je bilo odviše nepravedno, jer je majstor sam krojio čizme, pa Hlapić nije bio kriv što su bile pretijesne. No kad je majstor Mrkonja bio ljutit, onda nije znao što je pravo, a što krivo.

On dakle izbije Hlapića čizmicama po leđima, baci čizme u kut i reče svojoj ženi: "Sjutra ćeš ih u vatru baciti. Neću više da vidim tih čizama. Onda se okrenuo kao lav prema Hlapiću i zagrozio mu se svojom velikom šakom i gromkim glasom: "Čizme će izgorjeti, ali ti ćeš mi, lijenštino, još platiti za njih." To je značilo da će Hlapić još dobiti batina radi tih čizama.

Kad je Hlapić naveče toga dana išao spavati, nije on ni fućkao ni pjevao kao obično, nego je nešto razmišljao.

Hlapić je spavao u kuhinji na podu kraj štednjaka. Tamo je imao jednu tvrdu slamnjaču, poderan gunj i komadić svijeće utaknut u jednom krumpiru, jer nije imao svijećnjaka.

Legne dakle Hlapić na svoju slamnjaču, ugasne svijeću koja je još malo virila iz krumpira i počne razmišljati. Mislio je Hlapić, mislio, a onda odluči da će u noći pobjeći od majstora Mrkonje i da će otići u svijet. Premda to nije bilo lako, a bilo je i pogibeljno, ipak je Hlapić to izveo. Što god šegrt može da zamisli, to može i izvesti.

III. BIJEG

U noći, kad je sve tvrdo spavalo, ustane Hlapić. Oko njega bilo je sve tamno kao u zatvorenoj škatulji.

Tiho kao miš izađe Hlapić iz kuhinje i uvuče se u radionicu. Kad je Hlapić zapalio žigicu, počelo je po podu na sve strane nešto šušcati, pucketati i bježati. To su bili miševi, koji su po noći griskali kožu. No Hlapić se nije osvrtao na njih, jer je imao još puno posla, da se pripravi za putovanje.

Najprije uzme Hlapić komad stare hartije i veliku postolarsku olovku. Onda sjedne na svoj mali stolac s tri noge i počne pisati pismo:

Vi ste htjeli bacati u oganj čizmice. Meni je to žao, pa idem u svijet da ih razgazim. Onda neće biti pretijesne. Budite bolji s Vašim drugim šegrtom. Dajte mu više juhe i mekši kruh. Čizme ću Vam vratiti.

Hlapić

To je Hlapić vrlo dugo pisao jer nije bio baš osobito vješt pisanju. Njegova slova bila su velika i grbava kao kruške.

Kad je Hlapić svršio to pismo, onda ustane vrlo tiho i prikopča pismo na pregaču majstorovu, koja je visjela na zidu. Zatim sjedne i počne pisati drugo pismo:

Draga gospojo!

Hvala Vam na Vašoj dobroti. Ja idem u svijet. Mislit ću na Vas i pomagat ću svakom, kao što ste i Vi meni pomagali.

Onda opet ustane tiho i prikopča to pismo na pregaču majstoričinu. Majstoričina pregača visjela je također na zidu.

Zatim uzme Hlapić svoju crvenu kožnatu torbu i počne u nju trpati što mu je trebalo za putovanje. Najprije metne unutra komad kruha i komad slanine. To mu je bila njegova večera od jučer, jer je Hlapić bio jučer žalostan, pa nije mogao večerati.

U torbu metne jedan modar rubac, pa jedno šilo, malo dretve i nekoliko komadića kože. Hlapić je, naime, bio pravi mali majstor, a postolar ne može da bude bez šila i dretve, kao ni vojnik bez puške. Zatim metne u torbu još svoj mali nož i bila je puna.

Kad je to bilo gotovo, počeo se Hlapić odijevati za put.

Najprije uzme s klina svoje zelene hlače i obuče ih. Malo da nije zakreketao kad ih je obukao, tako je bio naučen na tu šalu! No morao je šutjeti kao miš da se ne probudi majstor Mrkonja, koji je spavao u drugoj sobi.

Zatim uzme Hlapić konac i pokrpa lakat na svojoj crveno košulji, pa je obuče. Iz kuta uzme i one krasne čizmice, radi kojih je jučer dobio batina.

Hlapić malo da nije zazviždao od veselja kad je obukao čizmice, tako su mu krasno stajale! No dakako da ni zviždati nije smio, jer bi se majstor probudio! Zatim je Hlapić htio uzeti svoju kapu. No ona je bila sasvim poderana i zaprljana.

Zato Hlapić uze komad sjajne kože, koja je ostala od čizmica i sašije od te kože široku vrpцу oko kape. Lako je njemu bilo šivati kožu kad je bio postolar!

Kapa se sada sjajila kao sunce i Hlapić je metne na glavu.

Tako je Hlapić bio gotov za putovanje. Imao je na sebi zelene hlače, crvenu košulju, krasne čizmice, sjajnu kapu i crvenu torbu preko ramena.

Izgledao je kao general nekakve čudnovate vojske!

Onda se odšulja Hlapić tiho, posve tiho iz radionice u dvorište.

Na dvorištu je bio svezan pas Bundaš. Hlapić i Bundaš bili su veliki prijatelji, zato Hlapić nije išao sada k njemu, jer je znao da će za njim cviljeti. A Hlapiću je ionako bilo teško i žao ostaviti Bundaša.

Baš kad je Hlapić izašao na dvorište i razmišljao bi li išao zagrliti Bundaša, počne majstor Mrkonja u sobi kašljati. Majstor je samo u snu kašljao. Greblo ga je u vratu, jer je jučer odveć na Hlapića vikao. Kad je Hlapić čuo da majstor kašlje, bilo mu je strašno. Uplašio se, jer je mislio da se majstor Mrkonja probudio: "Bježi sad, Hlapiću, što brže možeš", reče on sam sebi.

Brzo se provuče napolje kroz velika kućna vrata, koja srećom nisu bila zaključana, i bio je na ulici.

Na ulici je bio još crn mrak. Kuće su izgledale velike do neba, a Hlapić je išao po ulici vrlo živo. Nigdje nije bilo nikoga; svi su ljudi još spavali.

Tako je pobjegao Hlapić od majstora Mrkonje.

PRVI DAN PUTOVANJA

I. MALI MLJEKAR

Išao je Hlapić, išao po mraku vrlo dugo ulicama, jer je grad bio velik. Već je bio prošao toliko ulica da ga majstor Mrkonja više ne bi mogao naći.

Još uvijek je išao Hlapić, a onda je počeo svitati dan, pa nije bilo više tako tamno. U posljednjoj ulici grada susretne Hlapić jednoga starca, koji je na malim kolima i na malom magarcu dovezao mnogo posuda s mlijekom u grad.

Kola i magarac bili su vrlo lijepi, ali siromah starac bio je slab i pogrbljen.

Starac je s kolima stao pred jednom trokatnom kućom, koja je bila tako visoka da je na najviše njezine prozore još uvijek mjesec gledao.

Kad je starac s magarcem stao pred kućom, uhvati on jednu posudu punu mlijeka i htjede je odnijeti u kuću. No kako je bio slab, potepe se na prvoj stubi, te malo da nije pao. Počne jadikovati i sjedne na stube pred kućom.

Uto dođe Hlapić u zelenim hlačama i crvenoj košulji, s krasnim čizmicama i sjajnom kapom. Kad ga je starac vidio, tako se začudio da je prestao jadikovati.

"Dajte, djede, ja ću vam ponijeti mlijeko u kuću", reče Hlapić.

"A otkuda si ti?" upita djed čudnoga Hlapića.

Hlapić nije rado pripovijedao o majstoru Mrkonji, pa zato reče: "Ja sam šegrt Hlapić. Šalje me car da njegovu sinu razgazim čizme, i ako treba kome pomoći u njegovu carstvu, da mu pomognem."

Starac je znao da se Hlapić šali, ali mu se tako svidio da je prestao jadikovati, pače se i nasmijao.

"U koji kat treba odnijeti mlijeko?" upita Hlapić.

"U treći kat", reče starac.

Hlapić je bio vrlo jak i uhvati tešku posudu, pa je odnese kao pero u kuću.

Na stubama je bio još mrak.

Dođe Hlapić s posudom u prvi, onda u drugi, pa konačno i u treći kat. Treći kat bio je tako visoko da je tamo još mjesec gledao na prozore.

Na stubama je bilo sasvim tamno, a u mraku je ležalo na stubama nešto sasvim crno. Samo su se dvije točke sjajile kao dvije crvene svijeće. To je bila dakako mačka, a njezine su se oči krijesile kao crvene svijeće. "O molim", reče Hlapić mački, "ja sam već donio mlijeko, samo mi izvolite pokazati put."

Mačka digne veselo rep i potrči pred Hlapićem do jednih vrata.

Tu Hlapić potraži zvono i pozvoni.

Sluškinja otključa vrata i otvori.

Kad je vidjela šarenoga Hlapića, uplaši se sluškinja, vrisne u sav glas i pljesne rukama. Mačka se uplaši od njezinoga vriska, pa skoči Hlapiću na glavu, a s glave sluškinji na rame, i onda preko ramena pljus! ravno u lonac pun vode.

Sad da je tko mogao vidjeti tu komediju!

Mačka mijauče, voda štrca, lonac se kotrlja, Hlapić skače da ne smoči čizmice, a sluškinja se smije tako jako da se tresu stakla na prozorima.

"O! O!" smijala se sluškinja, "kakvo si ti šareno čudovište? Jesi li papiga ili djetao ili tko si?"

"Vi se varate, gospođice", reče Hlapić. "Ja sam Hlapić i nosim vam mlijeko. Starac je slab, pa ne može po stubama. No bolje bi bilo da nijeste vikali."

Sluškinja se sad još više smijala.

Zatim uzme od njega mlijeko, a kad je Hlapić s praznom posudom htio otići, uzme sluškinja svijeću i otprati ga po stubama dolje, jer joj se Hlapić svidio.

"A zašto vi, gospođice, ne idete svaki dan sami po mlijeko dolje? Kad možete sad mene dolje pratiti, možete i sami po mlijeko", reče Hlapić. "Starac je vrlo slab, pa ne može nositi mlijeko na treći kat."

Sluškinja se zasrami što se nije sama na to sjetila i obeća Hlapiću da će ići odsada svaki dan sama dolje po mlijeko.

Hlapić pak obeća da će joj zato donijeti cvijeća s putovanja.

Kad je Hlapić došao dolje na ulicu k starcu, umoli ga da mu dopusti i dalje raznositi mlijeko, jer su kola još bila puna.

Starac to jedva dočeka, a Hlapić uhvati maloga magarca za uzde i počne razvoziti mlijeko. Pametni magarac znao je sam u koju kuću treba nositi mlijeko i sam je stao svagdje pred kućnim vratima. Hlapić se veoma čudio kako li je to pametan magarac i upitao je starca zašto ljudi tako pametnu životinju nazivaju magarcem ili oslom?

Starac je bio doduše vrlo star, ali ipak nije znao odgovoriti Hlapiću na to pitanje.

"Kad sam se rodio, već su magarci imali to ime", reče starac.

To Hlapiću nije bilo pravo i požalio je što ne zna bolje pisati. "Da znadem bolje pisati, napisao bih jednu knjigu o tome da se te pametne životinje okrsti ljepšim imenom, a ime magarac ili osao da se ostavi za one stvorove koji ga zaslužuju", reče Hlapić.

Međutim se pametni magarac nije brinuo o tom kako ga ljudi nazivlju, niti o tom što govore Hlapić i starac o njem, nego je stao i nadalje pred onim vratima gdje je trebalo.

Hlapić je svakiput uhvatio posudu s mlijekom i brzo kao vjetar trčao uza stube.

Tako su kola bila začas prazna. Samo je ostala jedna mala posuda starcu za zajuttrak.

Starac se zahvali dobromu Hlapiću i daje mu da se napije slatkoga mlijeka. Zatim ode starac s magarcem i sa svojim kolima dalje, a Hlapić ode svojim putem.

Već je bio bijeli dan.

Još malo je išao Hlapić, a onda izađe iz grada. I opet je još malo išao, pa nije bilo više nijedne kuće, već samo velika polja, grmlje, drveće i dugačka cesta. Grad se više nije vidio.

"Hvala Bogu", reče Hlapić i sjedne pod jedno drvo.

Bio je tako dremovan, jer je u noći malo spavao. Zato metne crvenu torbu pod glavu i legne u duboku travu.

Trava je bila mekana, ali je ipak bilo dosta tvrdo na njoj ležati. Ipak Hlapić usne slatko kao zec u travi.

Neka samo spava. Glavna je stvar da je majstor Mrkonja daleko - a još je glavnije da Hlapić ne zna koliko ga dobra, a koliko zla čeka na tom putu.

Kad bi on to znao, ne bi tako mirno spavao.

II. VELIKA SE GLAVA POKAZUJE U TRAVI

Hlapić je spavao vrlo dobro i dugo u travi.

Kraj njega je po cesti prošlo mnogo kola, mnogo seljaka i seljakinja. Konji su toptali po cesti, ljudi razgovarali i vikali, kola su škripala, a guske, što su ih seljakinje nosile u grad, gakale su.

Hlapić je spavao i nije baš ništa čuo, kao da ima bazgu u ušima. U visokoj travi nije ga nitko vidio.

Tako je došlo i podne. Na cesti nije bilo već nikoga.

Najedanput počne se Hlapić buditi. Čuje on kako se nešto vuče po travi, kako se šunja i šunja. Sve bolje i bolje čuje kako nešto tapka i tapka. A onda začuje već sasvim blizu sebe kako netko teško diše i duva.

To mu je bilo čudnovato.

Hlapić je bio dremovan, pa nije još dobro vidio ni čuo. Zato se htjede malo podići da vidi što se to šunja i što to tapka u travi primičući se sve bliže i bliže k njemu.

U taj čas pokaže se iz trave sasvim blizu Hlapića jedna velika, kuštrava, žuta glava i isplazi naprama Hlapiću dugačak i crven jezik.

To je bilo zbilja vrlo čudnovato i dosta strašno. Možda bi se tko drugi i uplašio. No Hlapić samo skoči i zagrlj onu veliku kuštravu glavu!

To je, naime, bio njegov dragi pas Bundaš. Bundaš je za Hlapićem utekao od majstora Mrkonje, i tako je dugo njušio i tražio i trčao dok nije Hlapića našao.

Bundaš počne svojim dugim crvenim jezikom lizati Hlapiću ruke, a Hlapić ga je neprestano grlio i grlio.

"To je lijepo, dragi moj Bundašu!" govorio je Hlapić.

Onda se od veselja počeo prebacivati i kotrljati po travi kao dvije lopte. Kad im je bilo toga već dosta, reče Hlapić: "No, a sada izvoli sjesti, pa ćemo objedovati."

Bundaš je bio tako veseo da je samo skakao za muhama i skakavcima.

Hlapić je sio na travu, izvadio iz torbe svoj kruh i slaninu i mali nož. Onda se prekrstio, skinuo kapu i počeo jesti. Jedan komad slanine metao je sebi u usta, a drugi je bacao Bundašu. Bundaš je svaki komad dočekao u uzduhu i u isti čas progutao.

Zatim je odrezao Hlapić komad kruha sebi, i drugi bacio Bundašu. Šćap! učini Bundaš i kruha više nije bilo!

Tako su Hlapić i Bundaš dakako dosta brzo svršili objed, a onda ustali i pošli dalje na put.

Bilo je vruće, a cesta je bila dugačka, bijela i prašna.

III. KUĆA S PLAVOM ZVIJEZDOM

Dugo su Hlapić i Bundaš veselo išli po cesti. No konačno su ih već počeli i tabani peći.

Baš su došli do jedne male sirotinjske kućice. Kućica je bila okrpana i naherena, a imala je dva prozorčića. Dolje ispod prozorčića bila je narisana plavom bojom velika zvijezda. Ta se zvijezda već izdaleka vidjela, pa je radi nje cijela kuća izgledala kao starica kad se smije.

U kući je netko jako plakao. To je Hlapiću bilo žao i on se sjeti kako je rekao da ide po svijetu da pomogne komu treba. Zato unide u kuću da vidi što se tamo dogodilo.

U sobi je našao Hlapić jednoga dječaka koji se zvao Marko i koji je sam sjedio na klupi i plakao. Bio je tako velik kao Hlapić, a plakao je jer je izgubio na paši dvije guske. To dakako nije bila najveća nesreća, ali kako za koga!

Marko nije imao oca, a njegova majka bila je siromašna, pa je zato Marko morao paziti na guske jer je svaka guska vrijedila tri stotine kruna.

Kad je Hlapić u zelenim hlačama, s crvenom košuljom i sjajnim čizmicama došao u sobu, Marko se tako začudio da je širom otvorio usta i prestao plakati.

"Zašto si tako jako plakao?" upitao je Hlapić Marka.

"Izgubio sam na paši dvije guske", odgovorio je Marko i počeo još jače plakati.

"To nije ništa", reče Hlapić. "Mi ćemo ih naći. Hajdemo ih tražiti."

Bundaš, Hlapić i Marko pođu tražiti guske.

Blizu je bila jedna velika voda, kraj koje je Marko uvijek pasao guske, pa je sada odveo do te vode Bundaša i Hlapića. Hlapić još nikada nije vidio tako velike vode jer je dosada uvijek živio u gradu. Oko vode bilo je puno grmlja, a daleko prijeko, kraj obale, rasle su šibe iz vode.

Kad su došli tamo, počeo je Marko opet plakati.

"Joj, joj! nikad neću naći svojih gusaka." Marko je tako jako plakao da mu je Hlapić morao posuditi svoj plavi rubac iz torbe za brisanje suza.

I Hlapiću se činilo da se ne mogu naći kraj tako velike vode dvije guske, koje su tako male. No nije htio to reći da ne ražalosti Marka, već je počeo s njim tražiti guske po grmlju. Bundaš je dotle trčao, njušio i lajao oko njih sve jače i jače.

Najedanput se zatrči kuštravi Bundaš i skoči u vodu te počne plivati preko one velike vode.

"Bundaš! Bundaš!" zvao je Hlapić, ali Bundaš ne mari, samo trese glavom i pliva dalje na drugu stranu vode, pa se izgubi među šibama.

Hlapić je već mislio da je njegov Bundaš izgubljen. A da se Bundaš izgubio, zaista bi i Hlapić plakao! No Hlapić nije mogao sad plakati, jer je svoj rubac posudio Marku. A nije imao vremena da plače, jer se preko vode u granju čulo mahanje i lupanje krilima i glasno gakanje, pa još glasnije lajanje. To su dakako bile Markove guske koje je Bundaš tražio i našao preko vode u grmlju. Tamo dakako ni Marko ni Hlapić ne bi nikad mogli doći.

Marko je skakao od veselja kad je Bundaš počeo tjerati guske k njemu. Guske su plivale naprijed i otvarale širom kljun te srdito gakale. Bundaš je plivao za guskama, tjerao ih i isto tako srdito lajao.

No sve se dobro svršilo i Bundaš srećno dotjera guske do Marka i Hlapića, pa izađe veselo iz vode.

"Kako si ti pametan! Kad obogatim, kupit ću ti kobasicu za deset kruna", rekao je Hlapić Bundašu.

Onda uhvati Marko jednu, a Hlapić drugu gusku, pa ih metnu pod pazuhu i odu kući. Bili su tako veseli da su fićukali po putu kao kosovi.

Dok su tako išli, reče Marko Hlapiću:

"Alaj ima tvoj Bundaš veliku glavu!"

"Zato i jest tako pametan", reče Hlapić. "Da si ti imao tako veliku glavu, našao bi guske bez Bundaša!"

Uto su došli k Markovoj kući. Markova majka bila je već kod kuće, pa je dopustila Hlapiću da može kod njih spavati, jer je bila vrlo srećna što je Bundaš našao guske. Tako je Bundaš priskrbio Hlapiću prvo noćište. Već je bila večer, pa su Marko i Hlapić sjeli na veliki kamen pred kuću i dobili u šarenoj zdjelici žganaca s mlijekom i dvije velike drvene žlice.

Dok su večerali, upita Hlapić Marka:

"A tko je narisao onu plavu zvijezdu na kućici?!"

"Ja", odgovori Marko. "Kad je mati ličila sobu, uzeo sam boju, pa sam narisao zvijezdu. Mislio sam da će moje guske poznati kućicu po zvijezdi. Ali sad vidim da je to badava bilo i da guske idu preko vode, bila ili ne bila zvijezda na kući."

No Hlapić je dobro upamtio tu plavu zvijezdu. I svaki koji čita ovu knjigu neka je upamti. To će mu trebati kad dođu ozbiljni dani po Hlapića.

Tako su razgovarali Marko i Hlapić i večerali, a onda je dobio i Bundaš žganaca. Zatim odoše svi spavati.

Dakako da Hlapić nije ni u sobi ni u postelji spavao, jer u kućici nije bilo za njega mjesta.

Hlapić je spavao na štali.

U dvorištu je, naime, bila jedna mala i stara staja, a na staji sijeno.

Hlapić se morao penjati na tavan po ljestvama, a onda se morao uvući kroz jedan mali otvor na tavanu. Kad je već bio na tavanu, okrene se Hlapić, pruži glavu kroz otvor i vikne:

"Laku noć!"

U dvorištu nije bilo više nikoga. Bila je crna noć, pa je dvorište izgledalo kao velika crna rupa. Gore na nebu bilo je toliko zvijezda koliko ih Hlapić još nikada nije vidio.

Onda Hlapić izuje i obriše svoje krasne čizmice, pa legne u sijeno i zaspi.

Pred štalom je spavao Bundaš, na štali je spavao Hlapić, a u štali je spavala jedna lijepa šarena krava.

To je bio prvi dan Hlapićeva putovanja i srećno je prošao. Bog zna kako će mu biti drugi dan!

DRUGI DAN PUTOVANJA

I. HLAPIĆ I KAMENARI

Ujutro rano počeli su kokoti pjevati i guske gakati, počela je krava zvoniti i počeo je Bundaš lajati i cviljeti jer nije vidio Hlapića.

To je bila takva halabuka da se Hlapić probudio i mislio u prvi čas da je u menažeriji. Na selu je svako jutro takva halabuka kao u menažeriji, samo Hlapić toga dosad nije znao.

Hlapić se dakle probudi, obuče čizmice i sađe s tavana po ljestvama. Zahvali se Markovoj majci, a ona mu daje veliki komad kruha i tri kuhana jaja na put.

Hlapić i Bundaš odu dalje na put, i to je bilo jedino mirno prije podne što su ga oni proživjeli na svom putovanju.

Išli su, naime, neko vrijeme veselo i bez brige, a onda su došli do jednoga mjesta na cesti gdje su sjedjeli ljudi s dugačkim čekićima i tukli kamen za cestu. Nekoji od tih ljudi imali su velike crne naočale, jer su se bojali da im koji komadić skoči u oko. Drugi nijesu imali naočale i nijesu se bojali, nego su veselo pjevali.

Ti su se potonji Hlapiću većma sviđjeli i k njima je on odmah sio da s njima pjeva. Hlapić je dobro poznao njihovu pjesmu, jer svi veseli ljudi jednako pjevaju.

Kad su se već napjevali, upita Hlapić kamenare da li je putnicima teško na putu? Kamenari su dakako dobro znali odgovoriti na to pitanje, jer oni uvijek sjede na cesti i vide svakog putnika.

Jedan kamenar odgovori Hlapiću:

"Onomu koji ima jake cipele, čvrste šake i pametnu glavu dobro je na putu."

"A onomu koji toga nema?" upita Hlapić.

"I onomu je dobro, jer mu ionako već u prvom selu dodija putovanje i krene kući", odgovori kamenar.

Nato se Hlapić digao da putuje dalje. No prije njegova odlaska još su se dobro nasmijali jednoj zgodi.

Došlo je, naime, odnekud jedno sasvim malo šareno tele, koje je išlo, a da ni samo nije znalo kuda. Mali telići doduše idu, ali nikada ne znadu kuda. I upravo to malo šareno tele htjelo je da se potuče s Hlapićem. Nagnulo je svoju šarenu glavu i poskočilo da udari Hlapića.

"O! o! potucite se!" počeo se smijati kamenari, "upravo ste par!"

"Jednako smo doduše veliki, ali nijesmo par!" odvrati Hlapić, nasmije se, zasuče rukave i potuče se sa šarenim teletom.

Dva-tri puta se čulo: pljes! pljes! pa onda: tuku! tuku! Hlapić je udario svojim čvrstim šakama, a tele svojom šarenom glavom.

Tele poskoči dobro natrag da se jače zatrči na Hlapića.

"O! o! samo se dobro zatrči!" vikne Hlapić teletu.

Nato Hlapić odskoči nastranu, a tele, kako je nagnulo glavu tako potrči pokraj Hlapića i - eto ti ga na! - skotrlja se naglavce u jarak kraj ceste kao bundeva.

Hlapić je objema rukama pljeskao o koljena, te se smijao dok se tele koprcalo dolje u jarku. Kad se tele diglo na svoje tanke noge, podiglo je svoj šareni rep i pobjeglo na onu stranu gdje se sjetilo da mu je majka.

Hlapić i kamenari gledali su za njim i smijali se. A onda odsuče Hlapić svoje crvene rukave i reče:

"Ja sam već odavno čitao u šošarskom kalendaru: 'Gdje se lud s mudrim bije, tu jednaka borba nije.'"

Nato se Hlapić oprostio od kamenara, a oni rekoše:

"Putuj srećno! Tvoje su čizme jake, a da imaš dobru glavu i čvrste šake, to smo sada vidjeli."

To je Hlapiću bilo milo čuti i on pođe dalje na put.

Toga dana bila je velika omara, pa će sigurno uveče biti bljeskanja, kiše i grmljavine.

II. CRNI ČOVJEK

Predveče toga dana bio je Hlapić još uvijek na cesti. On je taj dan prošao već jedno selo, ali nije htio u njemu stati, jer je htio da što dalje uteče od onoga grada gdje je bio majstor Mrkonja.

Hodao je dakle Hlapić, hodao po cesti, ali predveče počne najedanput duvati jak vjetar, počne bljeskati i grmjati. Najprije je grmjelo izdaleka i slabo, a onda sve bliže i bliže i sve jače.

Grmljavina je tutnjela kao da se željezna kola po nebu voze. Bundaš se bojava grmljavine i stisnuo se k Hlapiću. "To nije ništa", reče Hlapić i pođe dalje. Onda bljesne još jače i začuje se strašan udarac groma u daljini. Bundaš se strese od straha, ali Hlapić reče: "I to nije ništa. Hajdemo dalje."

Morao je držati kapu da mu je vjetar ne odnese, jer je silno duvao. Onda su došli tako crni oblaci da je postalo gotovo tako tamno kao u noći. Samo kad bi bljesnulo, vidjelo se cijelo nebo kao da vatra gori na njemu.

Počela je padati kiša u krupnim kapljama.

"Sada se moramo sakriti", reče Hlapić, koji se najviše brinuo za svoje čizme. Hlapić je gledao oko sebe i nije znao kuda bi se sakrili, jer je svuda bilo samo polje i drveće, a nigdje kuće ni čovjeka.

Bilo je vrlo dobro što su Bundaš i Hlapić bili zajedno. Više puta bio je pametniji Bundaš, a više puta Hlapić, pa su tako uvijek pomagali jedan drugomu.

Ovaj put bio je Bundaš pametniji. Na cesti je bio most, a Bundaš počne vući Hlapića pod taj most.

"Ti si uistinu pametan", reče Hlapić Bundašu, i uvuče ga pod most.

Kad se Hlapić počeo vući pod most, najedanput se uplaši.

A tko se i ne bi začudio i uplašio! Pod mostom je sjedio neki čovjek u dugoj crnoj kabanici s poderanim šeširom na glavi. Bundaš počne strašno lajati na njega. Sad je opet Hlapić bio pametniji od Bundaša, jer je pravo mislio: treba uvijek biti ljubazan i uljudan!

Zato zapovjedi Bundašu da šuti, a on pozdravi čovjeka:

"Dobar dan", reče Hlapić.

"Dobar dan", odgovori čovjek: "Otkuda si ti ovamo došao?"

"Napolju pada kiša, a meni je žao mojih čizama. Hoćete li dopustiti meni i Bundašu da ostanemo ovdje?" pitao je Hlapić.

"Možeš ostat", reče čovjek. "Ali ovdje nije baš jako lijepo."

Pod mostom je zbilja bilo tijesno i ružno. Tamo se nije moglo stajati, nego samo sjedjeti ili čučati.

Vjetar je strašno duvao, kiša je s tučom udarala po mostu kao da čekići tuku, a grmljavina je bila tako jaka da se nije pod mostom moglo razgovarati, jer nije jedan drugoga čuo.

Tako su Hlapić, Bundaš i taj čovjek čučali pod mostom.

Bundaš je neprestano mrmljao na onoga čovjeka, a ni Hlapiću nije se baš sviđao. Hlapiću bi milije bilo da je bio sam s Bundašom pod mostom.

Kiša je padala dugo, a grmjelo je još uvijek jednako. Već je bila večer.

"Morat ćemo ovdje ove noći spavati", reče onaj čovjek.

Hlapić je vidio da čovjek ima pravo, jer je napolju lijevala kiša, pa se nije nikud moglo.

Pod mostom bilo je slame, kao da je već netko ondje spavao.

Hlapić razastre slamu i načini ležaj za sebe i onoga čovjeka.

Onda izuje čizmice, obriše ih i metne kraj sebe. Torbu metne pod glavu i legne na slamu.

Onaj se čovjek zamota u svoju kabanicu, pa i on legne na slamu.

Hlapić rekne: "Laku noć", a čovjek odvrti: "Laku noć."

Sad se Hlapić prekrsti naglas.

A onda polako digne glavu da vidi hoće li se i onaj čovjek prekrstiti. No on se nije prekrstio, nego se samo okrenuo i počeo hrkati kao vuk.

To se Hlapiću nije dopalo. Zato se još jedanput prekrsti, a onda zagrli Bundaša, jer mu je bilo malo zima pod mostom, pa mirno zaspi.

To je bio drugi dan Hlapićeva putovanja. Baš jako ugodan nije bio, ali na svakom putovanju ima nepritika! A Hlapić se veselio kako će sutra obući svoje čizmice i poći dalje u svijet. I tako je ipak veselo zaspao.

TREĆI DAN PUTOVANJA

I. VELIKA ŽALOST

Tako su spavali pod mostom Bundaš, Hlapić i onaj čovjek u crnoj kabanici. U noći je najedanput Bundaš počeo mrmljati i lajati. Hlapić je bio jako dremovan, pa zagrlj Bundaša još jače i reče:

"Šuti Bundaš!" Bundaš je nato zašutio i oni su dalje spavali.

Kad je već bio dan, probudi se Hlapić. Odmah je vidio da onoga čovjeka u crnoj kabanici više nema. Otišao je dok je Hlapić spavao. Hlapiću to baš nije žao bilo. On veselo ustane i htjede da obuže svoje čizme.

No što je Hlapić sada vidio, bilo je strašno! Nema njegovih čizmica. Nema ih niti na slami, niti pod slamom. Nigdje ih nema! Nema ih, pa nema! Odnio ih onaj čovjek.

"O Bože moj!" uzdahnuo je Hlapić kad je vidio da nema čizmica. Od žalosti je sklopio ruke i ostao jedan čas zamišljen.

Svako bi dijete plakalo da mu tko ukrade tako lijepe čizmice. Dakako da bi plakalo svako dijete da ostane boso na veliku putu!

No Hlapić nije plakao. On je jedan čas razmišljao, a onda je skočio na noge, zovnuo Bundaša i rekao:

"Hajdemo, Bundašu, tražiti onoga čovjeka. Mi ćemo ga naći makar ga tražili deset godina i dobit ćemo čizme, pa da ih je objesio u sam carski dimnjak!"

Tako je Hlapić pošao bos dalje na put da traži svoje čizmice.

To je bio početak njegovih najčudnijih doživljaja. Nije bio lak posao tražiti sada čizme. Ta zemlja je jako velika pa je na njoj puno takvih mjesta na koja je mogao crni čovjek sakriti čizme.

II. DJEVOJČICA NA PUTU

Išao je tako Hlapić, išao po cesti i razmišljao je tako kao da ide u četvrti razred pučke škole. Ali on nije išao u školu, nego je išao po svijetu tražiti svoje čizmice, a to je gotovo još i teže.

Kad je Hlapić tako hodao već pô sata, opazi pred sobom na cesti jednu lijepu malu djevojčicu.

Djevojčica je imala spuštene kose, a na ramenu je nosila malu zelenu papigu. Išla je brzo, jer je i ona putovala. Zato je nosila u ruci svežanj povezan u crvenom rupcu. U svežnju su bile njezine haljine i rubenine, pa druge stvari.

Ta je djevojčica bila iz jednoga cirkusa, a zvala se Gita. To je malo čudno ime, ali u cirkusu ima mnogo čudnih stvari.

Hlapiću se Gita već izdaleka činila vrlo lijepa, jer je imala plavu opravicu sa srebrnom vrpcom opšivenu. Opravica je doduše bila dosta poderana, ali ništa zato! Gita je imala i bijele cipele sa zlatnom kopčom. I cipele su bile dosta stare i pokrpane, ali i opet ništa zato! Gita se Hlapiću ipak jako lijepa učinila, pa se požurio da je stigne.

"Dobro jutro!" reče Hlapić kad je došao do Gite. Ali pomislite kako li se začudio kad mjesto Gite odgovori njezina papiga:

"Dobro jutro! Dobro jutro! Dobro jutro!"

Tri puta rekla je papiga "dobro jutro". Bila je tako brbljava da bi osam dana neprestano govorila "dobro jutro" da je nije Gita primila za kljun. Zatim počnu Gita i Hlapić razgovarati.

Gita je Hlapiću pripovijedala da ju je njezin gospodar ostavio u jednom selu jer je bila bolesna. Gospodar je otišao s cirkusom dalje preko dva sela i jednoga grada u treće selo i rekao je Giti da dođe.

"Sada putujem pješice u treće selo", reče Gita. "To je vrlo daleko i dosadno."

"I ja putujem", reče Hlapić, "hajdemo zajedno."

"Hajdemo", reče Gita. "Ja sam vrlo žalosna. Jutros mi je netko ukrao na cesti škatulju dok sam išla na zdenac da se napijem vode. U škatulji sam imala svašta, i moje zlatne naušnice bile su unutra."

"A meni je netko ukrao čizmice", reče Hlapić. "Nemoj se žalostiti. Naći ćemo i naušnice i čizmice. Hajdemo samo dalje."

"Hajdemo", reče opet Gita, "ali sam jako gladna!"

"Bože moj", mislio je Hlapić, "teško je s djevojčicama! Malo prije bila je žalosna, a sada je opet gladna."

Ipak se Gita sve većma sviđala Hlapiću, pa zato reče on naglas:

"Naći ćemo već u selu posla, pa onda nećemo biti gladni. A kakav posao ti umiješ raditi, da se možemo ponuditi kakvom seljaku u službu?"

To je pitao Hlapić, a Gita odgovori ponosno:

"O, ja znadem svašta! Znam jahati, znam stajati na konju, znam skakati kroz obruč, znam se loptati s dvanaest jabuka najedanput, mogu gristi najdeblju staklenu čašu, a i pojesti je i još svašta takva znam što se radi u cirkusu."

Sada se Hlapić počeo tako jako smijati da vi sebi to ne možete zamisliti! Tako se smijao da mu je s glave kapa pala.

"Ovo sve što ti znaš neće nam baš mnogo koristiti u nijednoj službi. Ako se budeš loptala s jabukama, pa grizla i gutala čaše, onda te neće nijedan seljak u službu primiti!" rekao je Hlapić.

Gita se na to rasrdila. Ali Hlapić joj dade posljednji komadić kruha iz torbe, a zatim pođu svi skupa dalje na put da traže posla u selu. S jedne strane išao je Hlapić, a s druge Gita, a u sredini Bundaš. Giti na ramenu bila je papiga. To je bilo vrlo šareno i čudno društvo na cesti.

III. NA SJENOKOŠI

Hlapić je tako lijepo zviždao putem da su vi skupa stupali oštro i brzo kao vojnici. Zato su brzo i došli u prvo selo.

Tamo je jedan gospodar kosio sijeno i imao mnogo težaka.

Hlapić pride gospodaru i upita ga:

"Trebate li dobrih težaka?"

Gospodar se začudi, jer su Hlapić i Gita bili tako maleni i šareni, i jer su imali papigu i psa.

"A zašto ste vi dobri težaci?" upita ih gospodar.

"Zato jer ništa ne znamo, a rado bismo sve naučili", odgovorio je Hlapić.

Gospodaru se svidio taj odgovor i premda još nije imao takvih težaka, kao što su bili Gita i Hlapić, to ih je ipak primio u posao i rekao im da prevrću pokošenu travu. On je imao mnogo težaka da što brže posuši sijeno.

Težaci su baš jeli zajuttrak, pa su dali Giti i Hlapiću slanine i kruha.

A kad su se najeli, odu svi na posao. Papigu i svoj svežanj metnula je Gita na jednu granu.

Hlapić i Gita dobili su u ruke velike drvene vile i morali su okretati sijeno i slagati ga na kupove.

Hlapić je bio vrlo jak i spretan i radio je odmah taj posao tako vješto da je sijeno sve frcalo oko njega kao perje.

No Gita je bila lijena pri poslu. Njoj je bilo dosadno raditi, jer u cirkusu nije naučila nikakav ozbiljan posao.

Ona je dakle dva, tri puta mahnula vilama, složila je nekakav nahereni kupčić sijena i odmah sjela na njega.

"Hlapiću, meni je vruće", rekla je najprije Gita. Ali Hlapić nije slušao, već je dalje radio.

"Hlapiću, ja sam opet gladna", rekla je malo poslije Gita.

Hlapić nije opet ništa odgovorio, nego je radio. On je tako lijepo slagao sijeno, kao duhan u škatulju, i načinio je već tri visoka kupa, kao tri tornja. Gita se pak još većma ljutila što Hlapić ne odgovara, a bilo joj je ionako sve dosadnije raditi.

Počela je zato najprije srdito mahati vilama, pa ih je prebila. Zatim je počela grepsti grabljama tako ljutito po travi da su odmah ispala tri zupca iz njih. Napokon je počela od srditosti miješati suhu i svježu travu zajedno, kao da je kaša u loncu. Kad je to vidio gospodar, pomislio je:

"Ja ne trebam takvoga težaka! Tko ne radi, ne treba ni da jede."

Zatim je podigao sa zemlje dugačku šibu i pošao je prema Giti da je otjera s posla. Tako uvijek čine seljaci sa svakim lijenim težakom.

Kad ne bi tako radili, onda bi bilo bolje da i ne počinju kositi travu. Kad se opet ne bi trava kosila, onda bi narasla tako velika da bi se sve lijenštine u nju sakrile i cijeli dan spavale. Ovako je dakle najbolje.

No Gita je već izdaleka opazila da ide gospodar sa šibom. Ona dakako nije htjela čekati da gospodar dođe blizu, nego je brže-bolje bacila grablje, uhvatila svoju papigu i dosegla svoj svežanj, a onda pobjegla vješto kao vjeverica u grmlje.

A Bundaš, koji se također vrlo rado igrao, potrči odmah za njom.

U grmlju su težaci imali jedna sasvim mala kola, na kojima su dovezli vodu za piće. Tamo iza tih kola sakrila se Gita s Bundašem.

"Da te nijesam više vidio!" vikne za njom gospodar.

Tako je Gita ostavila posao i bogzna kakva je misao niknula u njezinoj cirkuskoj glavici!

Hlapić je sve to vidio i nije mu bilo pravo. On je ostao kod svog posla i mislio je ovako: "Gita nije kriva što ne zna raditi, kad je nije nitko učio poslu. A sada, kad već zajedno putujemo, moram se ja brinuti za nju, pa ću joj dati polovicu svoje večere."

Tako je mislio dobri Hlapić i ostao je kod posla. Radio je hitro i veselo cijeli dan da zasluži večeru za sebe i Gitu.

Gita, Bundaš i papiga nijesu se do navečer više pokazali. Objedovali su valjda kupine i jagode u grmlju, a što su inače cijeli dan radili, to se istom navečer vidjelo.

To je bila vesela večer, pa je vrijedno da se cijela ispriopovijeda, premda inače nije važna. No mnogim je ljudima ionako najvažnije ono što je veselo.

IV. PREDSTAVA

Kad je, naime, bio posao navečer gotov, sjeli su svi težaci za večeru. Bilo ih je tako mnogo da su sjedjeli za stolom koji je bio pet metara dugačak. A taj stô stajao je pod velikim hrastovima. Gazdarica im je donijela četiri velike zdjele graha i tri još veće zdjele krumpira. Hlapić je sjedio s težacima za stolom i večerao.

Hlapić je baš razmišljao kako li će naći Gitu i odnijeti joj večeru. U taj čas začuje se iz grmlja kako netko trubi u malu trublju.

Svi se težaci osvrnu onamo i tako se začude da su im svima popadale žlice iz ruku.

Što su vidjeli na putu između grmlja, bilo je zaista krasno.

Na malim kolima vozila se Gita u zlatnoj opravi. Kola su bila sva iskićena cvijećem. U kola je bio upregnut Bundaš. I užeta i uzde od konopa sve je bilo okićeno cvijećem, a Bundaš je osim toga imao na repu svezane tri široke crvene vrpce. Naprijed na kolima bila je utaknuta visoka šiba, a na šibi je bio mali kolobar. Na kolobaru njihala se papiga.

No najljepše bilo je ovo:

U kolima sjedjela je Gita, kao kraljica u zlatnoj haljini sa spuštenim kosama, pa je trubila u malu zlatnu trublju. Trublju, haljinu i vrpce izvadila je dakako Gita iz svog svežnja.

Bundaš je vukao okićena kola upravo prema težacima.

Kako li je taj mudri Bundaš mogao naučiti za jedan dan voziti kolica, to je Gitina tajna. Prava je sreća da Hlapić ima na svom putovanju takvoga druga koji je i u veselju i u žalosti mudar i dobar!

Svi su se težaci počeli smijati i radovati, tako je krasno bilo vidjeti Gitu u kolima, a Bundaša pred kolima.

Kad se Gita dovezla k težacima, počela je predstava.

Gita je skočila s kola, prostrla je veliku plahtu od sijena i naklonivši se počela je plesati. Plesala je, okretala se kao zvrk, skakala je kao ptičica, a uza to udarala u mali bubanj.

Plešući provlačila se kroz jedan mali обруč, koji je u ruci držala. Обруč se pričinjao tako tijesan, da ne bi mogla Gita kroz njega proći. Ali ona je plešući klizila svaki čas kroz taj обруč kao da je vila.

To je bilo krasno, ali onda je došlo još nešto ljepše.

Od jednog hrasta do drugoga svezala je Gita visoko gore jedno uže. Popela se hitro kao mačka na užu i počela je hodati na onom tankom užetu visoko u uzduhu. Izgledala je kao lastavica, jer je širom raširila ruke.

Hlapić je sav prestrašen potrčao pod užu da uhvati Gitu ako bi pala dolje. No Gita se smijala i hodala je u visini po tankom užetu tako sigurno kao drugi čovjek po zemlji. Kad je bila na kraju užeta, kliznula se po jednoj grani na zemlju tako lako kao da je ptica.

"O! O! To još nijesam vidio," rekao je Hlapić.

"O, sada ćemo lako naći Gitinu škatulju i moje čizmice", pomisli zatim veselo Hlapić: "Ako ih je onaj crni čovjek sakrio u podrume, Gita se tako vješto provlači kroz tijesni обруč da će se i kroz mišju rupu provući u podrume. Ako ih je sakrio na tavan, Gita tako sigurno hoda u visini da će se odšetati preko svih krovova na sve tavane i naći čizmice i škatulju."

Dakako da se Hlapić varao kad je tako mislio. Gita je, naime, naučila provlačiti se kroz обруče i hodati po užetu baš samo radi toga da se provlači kroz обруče i da hoda po užetu. A druge nikakve koristi neće ni Hlapić ni tko drugi ikada imati od te njezine velike vještine.

Svi su se težaci, međutim, čudili Gitinjoj umjetnosti tako da su zaboravili na svoj grah i krumpir. Uto je Gita pristupila opet k svojim kolima i uzela onu šibu s papigom pa je digla uvis. Zatim je udarala polako nogom u bubnjić i počela pjevati neku čudnu pjesmu, koju razumiju samo komedijaši i papige.

Papiga se nato počela vrtjeti na onom kolobaru. Vješala se nogama i spuštala glavu dolje, vješala se kljunom i spuštala noge da vise, a poslije se opet prenavljala i nakretala glavu kao gospojica na šetnji. I plesala je s noge na nogu kao medvjed. Napokon je zafučkala kao željeznica i počela se prevrtati po kolobaru.

Prevrćala se tako brzo i toliko puta okolo kolobara da bi zaista mogao tkogod posumnjati je li to papiga ili opica, što je uostalom svejedno.

A onda je došlo posljednje iznenađenje i svi su se tako nasmijali kako je to već obično na završetku svake predstave. Gita je, naime, podigla šibu s papigom visoko, kliknula "Laku noć" i mahnula je šibom i papigom naprama Hlapiću. Papiga ni pet ni šest već odleti i sjedne Hlapiću na rame, uzme mu kapu s glave, baci je na zemlju i počne kriještati i vikati: "Klanjam se! Klanjam se! Laku noć!"

Ah, kako su se svi težaci, a i gospodar tomu smijali! I Gita je kriještala od smijeha kao papiga. Samo Hlapić je stajao kao okamenjen od čuda s papigom na ramenu, jer se zaista tomu nije nadao.

"Laku noć! Laku noć!" počeli su vikati težaci, a napokon i sam Hlapić.

"Kad je komedija, neka je komedija", pomisli Hlapić i metne papigu na zemlju, pa je pokrije svojom kapom.

"Nakloni se još jedanput", reče on papigi.

Dakako, papiga nije mogla to da učini, jer ljudska kapa pokriva i najmudriju papigu od kljuna do repa.

Papiga je trčala zajedno s kapom kao slijepa kokoš dok je nije Gita oslobodila.

Dakako da su se sada svi još više smijali i tako je svršila predstava.

Zatim su Giti dali za večeru graha i krumpira i gospodar se nije više na nju srdio; jer ako se tko jako nasmije, ne može se odmah opet i namrgoditi.

"Vidiš li kako je moj posao izvrstan!" reče ponosno Hlapiću.

"Takav je posao dobar samo onda kad nema drugoga posla", odvrati Hlapić.

Potom odoše svi spavati.

V. RAZGOVOR HLAPIĆA S TEŽACIMA

Gita je spavala u kući s gazdaricom, a Hlapić na sijenu s težacima. Već su svi ležali i bilo je sve tiho. Hlapić je prije spavanja još uzdahnuo:

"Nijesam danas našao svojih čizmica!"

"Kakve čizme!" upita onaj težak koji je ležao kraj Hlapića.

"Ukrao mi je netko jutros čizme", odvrati Hlapić.

"I meni je netko ukrao plavi kaput", reče težak.

"Meni je netko ukrao sjekiru", reče opet drugi.

"Meni je netko ukrao šunku s tavana", reče treći težak.

"Meni je netko ukrao torbu, u torbi su bili novci", reče četvrti težak.

Sad su svi znali da je u selu tat koji je sve te stvari pokrao. Svi su se zamislili kako li će naći svoje stvari i tko bi mogao biti taj tat.

A onda se digao mjesec na nebu i svi su zaspali.

ČETVRTI DAN PUTOVANJA

I. POŽAR U SELU

Još nikada u svom životu nije Hlapić tako lijepo spavao kao te noći na sijenu. Ljeti je zaista krasno spavati, na sijenu. Sijeno lijepo miriše, a sve je naokolo tiho i nitko nije budan. Na selu svi dobri ljudi spavaju noću. Samo sove i šišmiši su budni. No oni lete tako tiho da nijesu mogli probuditi Hlapića.

Samo šteta da se obično onda kad je najljepše dogodi često nesreća.

Tako je bilo i te noći.

Najedanput se Hlapić probudi na sijenu i čuje kako težaci viču: "Vatra! Vatra!"

On skoči brže sa sijena. Bila je još crna noć. Samo u selu je bila jasna svjetlost, jer je tamo gorjela velika vatra koja je bila crvena kao u paklu.

Gorjela je štala jednoga seljaka koji se zvao "Rđavi Grga".

Grgu nije nitko u selu volio, jer nije bio dobar. No kad gori čija kuća, onda se ne pita tko koga voli, nego se mora ići gasiti vatru.

Svi težaci počnu bježati u selo da pomognu gasiti vatru. I Hlapić je bježao s njima.

Iz svake kuće bježalo je također mnogo seljaka, a svaki je nosio dugačak kolac s kvakom da njime gasi vatru. I mnogo je žena bježalo. Svaka žena nosila je kabao da njime gasi vatru. I mnogo je djece bježalo, a svako dijete držalo svoju majku za pregaču i plakalo. Svi su vikali i trčali po mraku k vatri.

To je bilo malo selo, pa nije u njemu bilo vatrogasaca.

"Bože moj, kako li će to biti bez vatrogasaca", pomislio je Hlapić kad su došli k vatri.

No u tom selu bili su ljudi vrlo pametni, pa su znali gasiti vatru i bez vatrogasaca. Postavili su se svi u red kao vojnici, a taj red bio je tako dugačak da je prvi seljak stajao kod bunara, a posljednji blizu vatre. Onaj prvi kod bunara zagrabilo je kabao vode i dao brzo drugomu. Drugi seljak dao je kabao trećemu, treći četvrtomu, i tako su žurno davali jedan drugomu vodu, a onaj posljednji bio je sasvim blizu vatre. On je stajao na ljestvama i lijevao vodu na goruću štalu. Bio je tako jak da je bacao vodu tako visoko kao vatrogasna štrcaljka.

To je sve išlo vrlo brzo. Ali su ipak ljudi vikali jedan drugomu: "Žuri se!" a žene su vikale: "Žurite se!", jer su se svi bojali da će se zapaliti i kuća kraj štale.

No sve badava! Kad su ugasili vatru na štali, počela je gorjeti i kuća kraj štale, jer je bila pokrivena daščicama.

Bože moj, kako je to strašno kad kuća gori! Kako su žene i djeca vrisnuli kad je krov počeo pucketati od vatre! Ljudi su već bili umorni od gašenja, pa su se počeli svadati.

"Treba ići na krov da se polijeva krov odozgo", vikao je jedan.

"Ja ne idem na taj stari krov da propadnem u vatru", vikao je drugi.

"Ti si kukavica"! vikao je treći.

Nato su se počeli tako svadati da bi kuća izgorjela, a možda bi im se i kape na glavama zapalile prije negoli bi svađa prestala. No u taj čas začuje se s krova nečiji glas:

"Daj mi brzo kabao vode!"

Svi se ogleđaju gore i vide da na krovu sjedi netko u crvenoj košulji, zelenim hlačama i sjajnoj kapi. No to je bio Hlapić koji se popeo na krov dok su se ljudi svadali.

Sad su mu seljaci počeli brže pružati na kolcima jedan kabao vode za drugim. Hlapić je jahao navrh krova i polijevao vatru koja je sve bliže i bliže k njemu dolazila. Plamen je bio sve veći i veći.

Žene su jaukale:

"Jao! poginut će to dijete na krovu!"

Hlapiću je već plamen došao gotovo do nogu, a bilo mu je i vruće, pa i umoran je bio, jer je već mnogo vode dignuo, pa su mu ruke drhtale. Ljudi su dolje također drhtali od straha što li će biti s Hlapićem.

Hlapić je vidio da ne može vodom pogasiti vatru i da mu plamen već do nogu dolazi. Jedva je disao od vrućine što se dizala s krova.

"Kolac mi dajte!" vikne on prigušenim glasom jer nije mogao više govoriti.

Ljudi mu brže pruže dugačak kolac sa željeznom kukom.

Hlapić udari što je bolje mogao kolcem o goruće daske ispod svojih nogu.

Nato su iskre frcale kao zvijezde oko Hlapića, a kao velike zmije siktao je plamen prema njemu. No onda se začuje praskanje i pucketanje. Goruće su daske šuštale kroz vatru, a cijeli gorući ugao krova padne na zemlju. Seljaci vičući pritrče i kolcima uguše vatru.

Na kući sad nije više bilo plamena: bila je spašena.

U isti čas - koja nesreća! - nesta i Hlapića s krova. Nije ga više bilo.

Puknula je letva na kojoj je Hlapić sjedio i on se srušio i pao s vrha krova na tavan.

O! siromah Hlapić! Tako je bio dobar! Svakomu je htio da pomogne, a sada je pao s krova i nitko ne zna da li je živ ili mrtav.

II. VELIKO ČUDO

Što se dogodilo s Hlapićem kad je pao s krova, to je bilo pravo čudo. Morao je zbilja vrlo dobar biti, jer se ne samo na tako čudnovat način spasao, nego i vrlo obradovao.

Hlapić je dakle pao s krova na tavan. No čudo nad čudesima. Pao je ravno u jednu škrinju punu brašna! Pao je na mekano kao na perje i ništa mu se nije dogodilo.

A što je najprije vidio Hlapić kad je pogledao po tavanu, to je bilo još veće čudo i nitko ne može to pogoditi.

Na tavanu su visjele upravo pred Hlapićem njegove lijepe male čizmice.

Malo dalje visio je kaput od onoga prvog težaka, dalje je visjela sjekira drugog težaka, pored nje šunka trećega težaka. Sasvim u kutu visjela je torba četvrtog težaka. Na podu bila je Gitina bijela škatulja.

"O! O!" počeo je vikati Hlapić sjedeći u brašnu kao miš u posijama: "O! O! Ljudi, dodite gore! Uhvatio sam čizme u uzduhu!" Ljudi su mislili da je Hlapić poludio kad je pao s krova, jer su znali da se čizme ne love po uzduhu kao leptiri. No ipak su svi dotrčali na tavan.

Kad su došli gore, našli su pun tavan ukradenih stvari. Tavan je bio tako pun kao kakav dućan. Sad su svi znali zašto Grga nije nikada po noći kod kuće. Znali su da su Grga i onaj crni čovjek prijatelji, i da su na Grgin tavan sakrivali ukradene stvari.

Ljudi su bili radosni kao nikada, svaki je uzeo svoju stvar, a najveseliji je bio onaj koji je našao svoju torbu s novcima.

Hlapića su radosno pozdravili kao pogaču iz brašna, dignuli ga na ramena i odnijeli u dvorište. On je držao u ruci svoje drage čizmice i bio je srećan kao car.

III. GRGINA MAJKA

Kad su svi bili zadovoljni. Samo je stara i bolesna Grgina majka plakala u postelji. Ona dosad nije znala da ima tako zla sina. Grge doduše sad nije bilo kod kuće, jer je on noću odlazio po svom rdavom poslu. No mati se bojala da će ga seljaci istući ako ga gdje nađu. Čula je kako seljaci na dvorištu razgovaraju.

"Da je Grga sada ovdje, alaj bi ga istukli!" rekao je jedan seljak.

"Glavu bismo mu razbili", rekao je drugi.

"U vatru bismo ga bacili", rekao je treći.

"To sve ne bi bilo pametno", pomislio je Hlapić, "jer od batina ne bi Grga postao bolji." Hlapić je ušao u sobu i rekao Grginoj majci potihom da ga seljaci ne čuju:

"Nemojte plakati! Ja poznam Grgu, jer su mi ga jučer težaci pokazali kad je prelazio preko sjenokoše. Ako ga ja sastanem na svom putu, reći ću mu da ne ide u selo. Reći ću mu neka ostavi crnog čovjeka, neka ode u svijet i bude pošten."

"Bog te blagoslovio, dijete moje!" rekla mu je nato stara žena i bilo je siroti odmah lakše pri srcu, jer je vidjela da se bar Hlapić ne ljuti na njenog Grgu.

Onda dade ona Hlapiću jedan rubac. U rupcu bio je uvezan srebrni novac.

"Daj ovo mome Grgi ako ga nađeš", rekla je Hlapiću i opet proplakala.

Hlapić joj to obeća, uzme rubac, oprost se s njom i izađe na dvorište.

Ljudi više nije bilo na dvorištu. Svaki je odnio svoju stvar veselo kući. I Hlapić sada uzme Gitinu škatulju, pa je odnese Giti. Gita ga je od veselja tako zagrlila da je Bundaš počeo lajati jer je mislio da će zadaviti Hlapića.

Već je bio bijeli dan i nitko nije više mislio na spavanje.

IV. GITINA BRAZGOTINA

Toga dana nije se ništa drugo dogodilo. Hvala Bogu da se nije ništa dogodilo jer su svi bili umorni. Zato se i nije taj dan u selu mnogo radilo, samo se mnogo razgovaralo. Kraj svakog plotu stale su po dvije žene i razgovarale o vatri. - Pod svakim su drvetom ležala po tri ili četiri muškarca i razgovarala o vatri. A u svakom se jarku igralo mnogo djece. No djeca su već zaboravila na vatru i hvatala su žabe. Svi su hvalili Hlapića zbog njegovog junaštva kod vatre.

Hlapić je imao na peti ranu. Opržio ga je plamen jer je bio bos kad je gasio vatru na krovu. Gita je povezala Hlapiću ranu, a on je rekao:

"Baš mi je drago da mi je onaj crni čovjek ukrao čizmice."

"A zašto ti je drago?" pitala je Gita.

"Zato, jer da sam s čizmicama bio u vatri, imale bi čizme sada ranu na peti. To bi bila šteta. Za moju ranu je lako jer će naskoro zarasti."

Gita se čudila da Hlapić tako malo mari za svoju ranu. Ona bi sigurno tri dana plakala, da je imala takvu ranu.

No ipak se htjela i ona pohvaliti pa pokaže svoj palac na desnoj ruci.

"Vidiš i ja sam imala ovdje ranu", reče ona.

I zbilja se poznala na Gitinu palcu brazgotina od rane. Brazgotina je bila nalik na krst.

"Kad si imala tu ranu?" upita Hlapić. "Je li te jako boljela?"

"Ne sjećam se kad sam je imala. Još sam bila sasvim mala. To je bilo prije negoli sam došla k mojemu gospodaru u cirkus."

"A otkuda si ti došla svojem gospodaru?"

"I to ne znam", reče Gita.

"A tko te doveo tamo?"

"I to ne znam. Gospodar veli da nemam ni oca ni majke", reče Gita, "a ja bih najradije da ni njega nemam jer ga ne volim. Njegove su oči vrlo ružne. A jedanput sam usred noći čula kako je pred cirkusom s nekim ljudima šaptao. On je sigurno opak čovjek."

Gita se malo zamisli i reče:

"Ja bih najvoljela da imam majku. Kako je kad netko ima majku, Hlapiću?"

"To ne znam ni ja", odgovori Hlapić, "jer nemam majke. Ali imao sam majstoricu, koja me je često odbranila od majstora. A kad sam uvečer bio dremovan, uzela mi ona metlu iz ruke pa je izmela radionicu mjesto mene. Tako je valjda uvijek onomu koji ima majku."

"Onda bih ja najradije da tvoja majstorica bude moja mati", reče Gita.

Hlapić joj je htio rastumačiti da to nikako ne može biti, ali nije imao vremena jer su seljaci pekli na ražnju janje u slavu Hlapića pa je išao da okreće ražanj.

Uvečer bili su svi vrlo veseli, jeli su gibanice i pečenke, i rekli su Hlapiću da ostane još tu noć kod njih dok mu malo zacijeli rana.

PETI DAN PUTOVANJA

I. KAKO JE NA PAŠI

Hlapiću i Giti bilo je drugi dan teško rastati se sa seljacima, jer su ih tako zavoljeli kao da su kod njih živjeli tri godine. To je bilo zato jer su zajedno s njima gasili požar. Tako uvijek biva kad ljudi zajedno prožive veliku nevolju.

Gita i Hlapić bili su dakle vrlo žalosni na odlasku, a čim su seljaci većma opažali da su Hlapić i Gita žalosni, tim su više trpali u Hlapićeve torbu pečenku, kruh i gibanicu, jer nijesu znali kako da ih drukčije utješe. Napokon je Hlapićeve torba bila tako debela kao veliki bumbar kad se napije meda.

Gita se morala nasmijati kad je vidjela tako napunjenu torbu, pa su tako konačno ipak otišli veselo na put.

Cesta je ležala među velikim i zelenim livadama kao dugačka slamka preko zelenoga mora. Hlapić i Gita išli su po cesti kao dva mrava po toj slamki.

Tako su došli poslije dugoga hodanja do jednoga mjesta gdje se cesta razilazila na dvije strane. Jedna je strana išla dalje po velikoj ravnici, a druga strana propinjala se u brdo i u šumu. Takvo se mjesto zove raskršće.

Ljudi pripovijedaju da su se na raskršćima u staro doba sastajali vilenjaci, vještice i vukodlaci. No sada toga nema. Ljeti na raskršćima sjede pastirići i režu štapove ili tresu bijele i crne dudove. A zimi, kad je mjesečina i snijeg, igraju se po noći zečevi na raskršću.

Sad je bilo ljeto, pa je na jednoj maloj livadi kraj raskršća bilo mnogo malih pastira i pastirica koji su pasli krave i pekli kukuruze.

Pastirića je bilo pet: dvije djevojčice i tri dječaka.

Najmanji pastir bio je još tako malen da ga je svaka visoka travka škakljala po nosu, a hodao je u samoj košuljici, i ta košuljica sezala je do zemlje. Bio je tako malen i debeo pa je Hlapić izdaleka pogodio da se zove Miško.

Svi su se pastiri sakupili oko Gite i Hlapića, i oko Bundaša i papige i nijesu znali kakva su to šarena čudovišta. Stali su ih ispitivati ovo i ono, a mali Miško se sjeti da je u selu jedanput bio kapetan u vojničkoj odori. Zato pokaže prstom na Hlapića i reče:

"I ovo je kapetan. Ali kad taj kapetan naraste, bit će mu ova kapa premalena."

To je Hlapića srdilo, jer nije rado slušao kad bi mu se govorilo da je malen. - Zato reče Mišku pokazujući na njegovu dugu košuljicu:

"A kad ti narasteš, možeš otići s tom mantijom u bijele fratre. Bit će ti upravo dosta dugačka."

Ali sad se umiješa stariji brat Miškov i reče Hlapiću:

"Nemoj ti psovati moga brata!"

"Ja ga ne psujem, nego u šali govorim", odvrati Hlapić.

Nato brat Miškov izade upravo pred Hlapića pa ga odmjeri i reče:

"To nije šala, nego se ti ne svadaj s mojim bratom."

Hlapić je već odavno bio šegrt pa je znao, kad god dječaci tako govore, onda žele da se potuku.

Ali Hlapiću se nije htjelo tući, premda je bio jači od sviju pastirića.

Zato on reče Miškovu bratu:

"Nećemo se tući, nego ćemo bacati kamen, pa ćemo vidjeti tko je jači!"

Hlapić podigne s ceste veliki kamen i metne ga na rame kao da je pero. Onda zamahne ramenom i odbaci kamen. Kamen odleti daleko i visoko preko granja i šiblja čak na livadu.

Tako se valjda vješto Kraljević Marko bacao kamenom s ramena dok je još malen bio. Nijedan pastir nije mogao da tako daleko kamen baci.

Sad je Miškov brat zašutio i drago mu je bilo što se Hlapić nije s njim potukao. A djevojčice, koje ionako rado ne gledaju gdje se dječaci tuku, rekoše:

"Ovaj je i jači i mudriji od Miškova brata."

Međutim je Gita otišla s pastirima dolje na livadu, gdje su oni pristavili kukuruz na žeravicu:

"Kako lijepo pucaju kukuruzi!" viknu Gita. "Ostanimo malo ovdje!"

Hlapiću nije bilo žao ostati jer su mu se pastiri divili, a njemu je to ipak drago bilo. Osim toga bilo je na livadi vrlo lijepo.

Kako je lijepo malim pastirima kad sjede na livadi oko vatre i peku na žeravici kukuruze ili pod pepelom krumpire; to je uopće vrlo teško opisati. ali je bolje da se o tome ne piše. Svim ljudima ne može biti tako lijepo kao malim pastirima, pa bi mnogima bilo žao kad bi čitali kako je drugima ljepše.

Kad su dakle Gita i Hlapić došli s pastirima k vatri, trebalo je naći još kukuruza, jer ih je sada bilo više.

"A smije li se trgati kukuruz?" upita Hlapić.

"Mi smijemo jer ga čuvamo", rekoše pastiri.

"A kako ga čuvate, kad ga trgate?" upita Gita.

"Čuvamo ga od krava. Da nema nas, ne bi bilo ni kukuruza", reče ponosno jedan oveći pastirić.

"To nije istina", reče Hlapić. "Ja sam u šegrtskoj školi učio: da nema Gospodina Boga, ne bi bilo ni kukuruza."

"Pa to se zna", nasmiješe se svi pastiri najedanput. "Najprije mora Bog dati kukuruz, a onda ćemo ga mi čuvati."

"A otkuda vi znate da Bog daje kukuruz i sve drugo, kad niste išli u školu?" upita Hlapić.

"Mi svaki dan idemo poljem i livadama pa vidimo da je trava svaki dan veća i kukuruz svaki dan gušći. Po tom onda znamo da to nitko ne bi mogao učiniti nego Bog", reče najstariji pastir.

Tomu se Hlapić dosta začudio, jer nije znao da od trave i kukuruza može čovjek mnogo naučiti i da je iz polja i livada došla mudrost u Hlapićeve školske i sve druge knjige.

Zatim svi odoše da trgaju kukuruze. Hlapić izuje čizme da ih ne pokvari, jer je trava na livadi bila vlažna.

Ali odmah opazi da mali Miško gleda na čizme. Zato reče Mišku:

"Ne diraj čizme, Miško! To su carske čizme pa će te ugristi ako ih obuješ."

A jedan od pastira reče: "Dakako da će ugristi", i metnu u svaku čizmu nekoliko kopriva tako da Miško nije opazio.

Tada odoše svi osim Miška.

Kad je Miško ostao sam, gledao je dugo čizme. Činilo mu se da su sve ljepše i ljepše. Konačno nije mogao vjerovati da grizu.

Zato pođe polagano do čizama. Miško je bio mudar. Polagano i oprezno pruži ruku u jednu čizmu.

"A joj!" vikne kad se opekao na koprive u čizmi, "uistinu grizu."

I zamisli se.

Mali pastir poznao je dobro koprive i naskoro se dosjetio što je u čizmama. Onda omota ruku svojom dugačkom košuljicom i polako izvadi koprivu za koprivom.

Kad su se pastiri s Hlapićem i Gitom vratili, dođe im u susret Miško, a na nogama su mu Hlapićeve čizme. Bile su mu do pojasa i bio je tako smiješan u njima da se ni Hlapić nije rasrdio.

"Što je, Miško? Zar te ne grizu čizme?" upita Hlapić.

"Grizle su, ali sam im ja povadio zube", odvrati Miško.

Svi se nasmiju Mišku. Onda Miško skine čizme i daje ih Hlapiću, koji ih opet obuje. I obojica bijahu zadovoljni.

Da su svi ljudi tako dobri kao Hlapić, mogla bi često i po dva čovjeka biti srećna s jednim jedinim parom čizama.

Zatim posjedaše svi oko vatre. Djevojčice su mahale pregačama da se vatra razgori, a dječaci su nataknuili kukuruze na dugačke prutove da ih peku.

Hlapić je sjedio i pripovijedao o majstoru Mrkonji, o crnom čovjeku i o Rđavome Grgi.

"Sad mi je najveća briga da nađem Grgu pa da mu predam rubac i forintu od njegove majke", reče Hlapić.

"A gdje ćeš ga naći?" upita Miško.

"To ne znam! Ali bih mu to tako rado dao, i tako bih mu rado izručio što mu je majka poslala da sve mislim neće li možda Grga najedanput odnekuda pasti pred mene.

"To sigurno neće", nasmije se najstariji pastir. "Ne može ni kruška pasti pred tebe ako ne sjediš pod njezinim stablom, a kamoli da bi čovjek pao pred tebe iznenada."

II. OTKUDA JE PAO ČOVJEK PRED HLAPIĆA

Istom što je to pastir izrekao, začuje se veliki štopot s one ceste koja je išla u brda. Nešto je jurilo i kotrljalo se putem.

Čula se vika i psovanje.

Hlapić i svi ostali pogledaju po cesti.

S brda jurila su po cesti kola. Konji su bili poplašeni te su strašnom brzinom trčali.

Dizali su glave i bacali oko sebe pjenu kao da su bijesni. Kola se kotrljala i nagibala s jedne strane na drugu kao njihaljka.

Činilo se da će se svaki čas stropošitati u jarak.

U kolima su sjedjela dva čovjeka prestravljena lica. Jedan od njih vukao je k sebi jednu uzdu. Druga je uzda pukla i udarala je po konjima koji su sve bjesnije jurili.

"Oh!" vikne Hlapić, "zaustavimo ta kola!"

I potrča na cestu, stane nasred puta, podigne obje ruke uvis, vičući iz svega grla i mašući rukama. Hlapić je više puta vidio da se tako zaustavljaju poplašeni konji.

Kola su bila još daleko. No bilo je ipak pogibeljno vidjeti kako jure ravno prema Hlapiću.

Ali prije negoli će doći do Hlapića, zanjišu se kola, nalete jednim točkom na kamenje kraj ceste i prevrnu se velikom silom.

Konji se propeše kao dvije kule i u isti čas budu iz kola izbačena dva čovjeka, pa se skotrljaju ravno u grabu kraj Hlapića.

"Oha!" viknuše Gita i svi pastirići, koji su dotrčali na cestu.

A konji, koji su disali kao dva ognjena zmaja - stali su kao ukopani kad su se kola izvrnula.

"O, o!" priskoči Gita i prihvati konje za uzde, "alaj je lijep i krasan ovaj konjić! Hajde da ga ispregnemo. Ja bih jahala! O, taj je konj gotovo tako lijep kao i moj Sokô!"

Ona se, naime, sjetila svojega konjica u cirkusu, i to ju je tako razdragalo da nije mislila ni na što drugo. To se češće događa kod djevojčica.

No Hlapić je znao da sada imaju ozbiljnijega posla. Zato ostavi konje Giti i pastirima, a on pođe do grabe da vidi što je s ona dva čovjeka što su pala s kola.

Da je Hlapić znao kakvo ga iznenađenje čeka, zaista bi malo promislio što da učini. Ali onda dakako ne bi bilo iznenađenja.

U grabi su, naime, ležali - Bože moj! ipak je Hlapića zavezalo srce! - u grabi su ležali crni čovjek i Rđavi Grga, i upravo su se počeli dizati kad je Hlapić došao do njih.

Pošto nije znao što bi sada bilo najpametnije da učini, to Hlapić reče ono što se uvijek može reći:

"Dobar dan!"

"Upravo je dobar dan! Valjda zato što smo se izvrnuli?" upita crni čovjek iz grabe tako dubokim glasom kao iz groba.

"Dobar dan je zato što ste ostali živi", odvrati Hlapić naglas. Ali odmah pomisli na sebe: "I dobar je dan zato što ću moći Grgi dati rubac i forintu."

A onda pomisli Hlapić: "Kako li će se to svršiti kad crni čovjek opazi da sam našao svoje čizme?"

No crni čovjek nije ni pogledao Hlapića, tako se žurio. Čim je ustao, ljutito vikne Grgi:

"A što sjediš? Noge su nam i ruke ostale čitave, a za razgovor nemamo vremena. Hajde da vidimo što je s konjima."

Vidjelo se da mu se jako žuri. Izađu dakle crni čovjek i Grga iz grabe i pođu prema kolima.

Ali sada je Bundaš prepoznao crnoga čovjeka. Kao bijesan zarez na njega, skoči prema njemu i uhvati ga za njegovu crnu kabanicu.

Crni čovjek gurnu nogom Bundaša, no onda se okrene prema njemu i reče:

"Oho! Tebe sam ja već jedanput negdje čuo režati!"

Kraj Bundaša je stajao Hlapić.

I sad istom opazi i prepozna crni čovjek Hlapića i... njegove čizme.

Jedan čas je stajao kao ukopan. Vidjelo se da se svakojake crne misli gone u njegovoj crnoj glavi.

Gledao je Hlapića kao jastreb plijen.

A Hlapić, premda malen, stajao je ravan kao svijeća i gledao je crnom čovjeku ravno u oči i mislio:

"Bilo kako bilo, mojih čizama neće dobiti dok sam ja živ!"

A Bundaš je pokazao svoje bijele zube i mislio: "Ne diraj mojega Hlapića!"

Činilo se, sad će biti zlo.

No to je trajalo samo čas, a onda crni čovjek promrmlja:

"Nemamo vremena!" i odmah vikne Grgi, koji je stajao kraj konja:

"Preži konje, nesrećo!"

"Uzde su potrgane", odgovori zlovoljno Grga. "Ne možemo dalje."

"Moramo dalje!" ljutito vikne crni čovjek i pogradi uzde da vidi što je s njima.

Sad se dogodilo nešto takva čemu se crni čovjek najmanje nadao.

Hlapić, naime, pristupi k njemu i reče:

"Ja ću vam popraviti uzde."

"Kako ćeš ti, obuveni mačak, krpati uzde!" otrese se crni čovjek i odmjeri Hlapića od čizama do kape.

"Obuven jesam, premda sam dva dana bio bos", odgovori Hlapić, "ali mačak nijesam. Da sam mačak ne bih znao krpati, ali ja sam šegrt Hlapić, nosim u torbi šilo i dretve i pokrpat ću vam uzde jer vidim da vam se žuri."

To je zbilja bilo lijepo od Hlapića, jer ima malo ljudi koji bi pokrпали uzde onomu koji im je ukrao čizme.

Zatim skine Hlapić svoju torbu s ramena, pa izvadi iz nje šilo, dretvu i malo kože.

Onda pristupi konjima i počne skidati uzde i remenje.

Kad je vidio crni čovjek da se Hlapić hvata ozbiljnog posla reče:

"No, mali, hrabar si ti. Krpaj samo brzo, pa ćemo izbrisati iz pameti što je bilo s čizmama."

"Ja i onako radije nosim čizme na nogama, negoli u pameti", odgovori Hlapić.

Zatim sjedne na kamenje kraj ceste i počne krpati uzde.

Pravo je čudo kako je veseo taj postolarski zanat! Čim je Hlapić počeo bosti šilom i izvlačiti dretvu, počeo je odmah i pjevati i fučkati upravo kao u radionici majstora Mrkonje!

Umalo da nije i zaboravio kako ima ozbiljna razgovora s Grgom.

Grga je sio sada kraj Hlapića da mu pomogne raditi, a crni čovjek ode da popravi na kolima što se pokvarilo.

Gita i pastirići odvedoše konje na livadu u pašu.

III. GRGA I HLAPIĆ

Kad su Grga i Hlapić ostali sami, reče Hlapić tiho Grgi.

"Grga, ja ću dobro pokrpati uzde, a ti se s njima odvezi daleko i ne idi u selo. Tamo čekaju seljaci da te ubiju."

Grga je šutio i gledao u Hlapićeve čizme. Po tim čizmama znao je Grga da seljaci uistinu znadu da je on s crnim čovjekom krao.

"Grga", reče Hlapić opet, "tvoja majka šalje ti nešto: neću da ti dadem dok mi ne obećaš što te budem molio."

"Što hoćeš da ti obećam?" upita tiho Grga.

"Obećaj mi da ćeš ostaviti crnoga čovjeka i da ćeš otići daleko u svijet. Tamo ostani sam i budi pošten. To ti je poručila tvoja bolesna majka i plakala je kad mi je ovo za tebe dala."

Onda izvadi Hlapić iz torbe rubac u kojem je bila umotana forinta i dade ga Grgi.

Kad je Grga vidio rubac svoje majke i kad je čuo što mu je poručila, bilo mu je žao kao malomu djetetu. Više puta kad se veliki ljudi sjete svoje majke, bude im u srcu milo kao i maloj djeci. Ali Grga nije dospio da mnogo odgovara Hlapiću, jer je već dolazio crni čovjek. Grga brže metne u džep rubac s forintom i šapne Hlapiću:

"Krpaj dobro uzde i hvala ti, dobri Hlapiću!"

Uto je došao crni čovjek.

"Gotovo je", reče Hlapić koji je upravo svršio posao s uzdama.

"Ovamo konje! Brzo!" vikne crni čovjek.

Pastirići i Gita doveli su nato konje. Jedan od konja bio je crn kao gavran, a sjajan kao sunce. Imao je dugačku grivu i rep. Pravi pravcati vranac.

"Bogzna hoću li ikada opet vidjeti toga konjića", uzdahnu Gita kad su konji već biti upregnuti.

"Bome nećeš, skakavice!" reče onaj crni čovjek. "Tamo kud taj konj ide nećeš ti sigurno nikada doći. Hajdemo žurno! Nema razgovora!"

Sve je bilo spremno.

Crni čovjek skoči u kola, a do njega sjedne Grga.

Hlapić pogleda Grgu i učini mu se da je žalostan.

"To je dobro", pomisli Hlapić, "jer tko može da bude žalostan, taj će biti i dobar!"

Crni čovjek ošinu vranca i konji potrčaše kao strijele dalje po ravnoj cesti. Hlapić, Gita i pastiri gledahu za njima. Jedan pastir reče:

"Tjeraju tako brzo kao da su nešto krivi."

"Neka samo tjeraju", odvrati Hlapić. "Ne bih rado više susreo crnoga čovjeka."

"Kako bi ga mogao opet susresti kad si rekao da je ova zemlja velika?" upita Gita.

"Kad sam pošao da tražim čizme, učinila mi se velika i široka kao sedam carevina - a sada kad se bojim da ću susresti crnoga čovjeka, čini mi se malena i tijesna kao rog!" odvrati Hlapić.

Nato su sjeli svi oko vatre. Hlapić je izvadio pečenku i gibanicu i kako ih je sedmero sjedjelo oko vatre, to je Hlapićeva torba začas bila prazna. Sad nije više izgledala kao bumbar, nego je bila tanka i plosnata kao knjiga od tri lista.

IV. NOĆ U ZAPEĆKU

Pastirići i Hlapić s Gitom dugo su razgovarali o svem što se dogodilo, pa je već počeo sumrak da se hvata i bilo je vrijeme da se ide kući s kravama.

No oni su tako živo razgovarali i sve gledali u vatru da ne bi te večeri ni opazili da je sunce zašlo niti bi se sjetili ići kući s kravama.

Najveća bijela krava, što je oko njih pasla, priđe k malomu Mišku i tiho ga lizne upravo po goljoj nožici:

"Hajdemo, Miško, kući", mislila je tim reći krava.

I zbilja! Miško podigne glavu te opazi da je sunce zašlo.

"Aj! već je mrak!" vikne on.

I svi ostali podignu glave i vide da je vrijeme da se ide kući te stanu brže sakupljati krave.

Gita upita Hlapića:

"A kuda ćemo mi?"

To nije znao ni sam Hlapić. Bilo je prekasno da se ide dalje, a noćišta nijesu imali.

Sad je Hlapić bio u neprilici.

Ali Gita je upamtila što je danas vidjela.

Ona je sad znala da Hlapić nosi šilo i dretvu uza se i znala je da je to veliko blago.

"Ponudi se pastirima da ćeš im u kući pokrpati opanke pa će nas primiti na noćište", reče Gita.

Hlapić se zastidi da se on, tako mudar, nije bez Gite mogao dosjetiti kako da se prehrani sa svojim zanatom.

Pastiri obećашe da će ih primiti na noćište i tako podoše svi zajedno u selo, koje nije bilo daleko. Krave sa zvoncima išle su naprijed!

Za kravama išao je Bundaš, koji ih je u red tjerao kao da je pastirski pas. A iza Bundaša išlo je pet pastirića, pa Hlapić i Gita.

Hlapić je nosio na ramenu Gitinu papigu, s kojom se vrlo sprijateljio. Papiga je toga dana toliko puta čula ime "Grga" da joj je to ime ostalo na jeziku. Jer papige nose svoje znanje na jeziku, a ne u glavi. Kad su dakle došli u selo, vikala je papiga svakomu seljaku kojega bi sastali:

"Dobar večer, Grga!"

Tomu se dakako svaki smijao: i onaj koji se zvao Grga i onaj koji se nije zvao.

Tako je cijelo selo još iste večeri znalo za Hlapića i Gitu.

Hlapić i Gita unišli su za kravama i s Miškom i njegovim bratom u jedno dvorište. Hlapić obeća Miškovim roditeljima da će im sutradan pokrpati sve opanke u kući, a oni primiše njega i Gitu na konak. No to bi oni ionako bili učinili, jer su seljaci uvijek dobra srca naprama siromašnoj djeci.

Poslije večere podoše spavati.

Djeca su spavala u zapečku. Zapečak je širok i prostran. Zimi grije, a ljeti hladi. I ako ih je sada bilo četvero, ipak se slatko spavalo.

Samo Gitina papiga morala je da bude zatvorena u košari, koja je visjela nad zapečkom na gredi.

"Ta zelena sova ima grbav nos kao vještica", rekao je Miško. "Mogla bi nam po noći izvaditi srce!"

A baka, što je spavala na krevetu, pogledala je papigu sa strane. I njoj se činilo da bi to moglo biti. Baka i Miško uvijek su, naime, složno mislili i zato je morala papiga u poklopljenu košaru, pa na gredu.

Onda svi zaspашe.

Prije no što je Hlapić zaspao, računao je u glavi kako li je daleko od majstora Mrkonje.

Onda je izračunao da nije baš daleko i da bi za jedan dan mogao prevaliti sav put što ga je prošao za pet dana. To je bilo radi toga što se s Gitom nije moglo brzo putovati. No Hlapiću je bilo teško i pomisliti da se rastane s Gitom i da ostane opet sam s Bundašem na putu.

On je bio zadovoljan što još nijesu našli Gitina gospodara i cirkus, premda je Gita putovala zato da ga nađe.

Tako je razmišljao Hlapić u zapečku. Bile su to dakako brige. No onda pomisli Hlapić:

"Brige dolaze i prolaze same. Ne koristi misliti! Grga je sam pao preda me u jarak. Da sam ja deset godina promišljao kako ću ga naći i kako ću mu predati rubac, ne bih se tomu dosjetio."

I tako zaspasi Hlapić. U sobi je sve već slatko spavalo.

A najslađe su spavali Miško i baka, premda su mislili da je vještica u košari na gredi.

ŠESTI DAN PUTOVANJA

I.

MALI POSTOLAR I PROSJAKINJA JANA

U prvu zoru ustane Hlapić sa zapečka, jer je znao da ga zanat čeka. No otac i mati Miškova već su bili napolju u poslu. Nitko ne može ranije od seljaka ustati.

Hlapić, dakle, siđe sa zapečka, pljesne rukama i vikne djeci.

"Opanke amo, nema spavanja!"

Djeca sađu sa zapečka. Svi su bili kuštravi i topli kao ptići iz gnijezda.

Začas ležala je pred Hlapićem cijela hrpa opanaka.

"Valja dobro raditi", pomisli Hlapić.

Sunce se diglo. Pred kućom u hladu smjesti se Hlapić sa svojim zanatom.

I kako je počeo raditi, nije više ni na šta mislio nego na svoj posao.

Gita nije rado ni gledala gdje se šta ozbiljno radi, pa je zato odmah ostavila Hlapića i otišla sa seoskim djevojčicama da preskakuju platno što su ga bijelile žene na travi. Dakako da je Gita skakala bolje negoli druge djevojčice kad u cirkusu ionako nije ništa drugo radila! Preskočila je tri reda platna i pala susjedi na platno. No srećom nije bilo susjede kod kuće da to vidi.

Hlapić je dakle radio, a Gita se igrala.

Selom je prolazila prosjakinja Jana.

Kad je došla do Hlapića, začudi se ona kakav li je malen opančar u visokim čizmama otvorio zanat u selu.

Onda upita prosjakinja Jana Hlapića.

"A bi li ti staroj siroti pokrpa opanke?"

"Kako ne bih, mene ionako šalje car da idem po ovoj zemlji, pa gdje treba pomoći, da tamo pomognem", odgovori Hlapić.

"Ako je tako, onda bi trebalo da vas više takvih prolazi po ovoj zemlji", odvrati prosjakinja.

"Tražili su više takvih, ali nije nitko htio da ide za tim poslom, osim šegrta Hlapića. A to sam ja."

Dakako da sve to nije bilo istina. Ali je izgledalo kao istina, pa se stara prosjakinja nasmijala.

Onda Hlapić uze krpati opanke stare Jane.

A Jana je sjedjela i pripovijedala Hlapiću sve što je u tri sela bilo, jer je ona išla od sela do sela.

"Sinko, putuj samo po danu", rekla je ona kad joj Hlapić reče da će još danas dalje. "Prošle noći dogodila se nesreća u šumi iza sela. Orobili su čovjeka koji je išao s kolima i s robom na sajam. Nitko ne zna je li živ ili mrtav onaj čovjek, a zlikovci su pobjegli s kolima."

To nije bilo Hlapiću mило. Tko god putuje, ne voli slušati da se putnicima dogodila nesreća. Ali tako je pripovijedala stara Jana. A sve što je Jana pripovijedala bila je prava istina, jer je ona svuda prolazila i sve znala.

II. NA SAJMU

Kad je prošlo podne, reče Hlapić Giti:

"Vrijeme je da idemo. Još je dalek put pred nama. Moramo potražiti tvoga gospodara."

"Hlapiću", reče Gita, "ja sam se predomislila. Ja ne idem više k mojemu gospodaru."

Kad je Hlapić to čuo, obradovao se kao još nikada na svom putu. On je doduše znao da će to za njega biti veća briga, no barem neće biti sam na putu.

Zatim se Gita i Hlapić oprostije s Miškom i njegovim bratom i zahvališe njihovim roditeljima, pa odoše dalje na put.

Išli su dobro i oštro te su naskoro stigli u jedan veliki grad.

Taj je grad bio tako velik da je imao jednu veliku crkvu s dva tornja i deset malih crkvi s jednim tornjem. Imao je taj grad stotinu ulica, a u svakoj ulici vrvjeli su ljudi kao mravi. Svaka je ulica imala po četiri ugla, a na svakom uglu stajala su dva stražara.

Tako je velik bio taj grad.

Ali Hlapić i Gita nijesu trebali da prođu svih stotinu ulica, nego samo jednu, jer su odmah došli na jedan vrlo velik trg.

Na toj je pijaci baš bio sajam.

Na sajmu je bilo dvije stotine šatora malenih i velikih. Prodavali su se crveni rupci i crni kaputi, plavi lonci i žute dinje.

Udarali su bubnjevi i fučkale su fučkalice, jer se prodavalo i mnogo igračaka.

"Aj! Kako je tu sve lijepo i veselo!" reče Gita. "Ostanimo malo ovdje!"

"Eto ti ga na!" pomisli Hlapić. "Ja sam znao da će ona to reći čim vidi sajam."

Nije htio uvrijediti Gitu pa reče glasno:

"Ne bi bilo pametno da ostanemo na sajmu."

"A zašto ne?" upita Gita.

"Zato što bi ovdje mogao biti majstor Mrkonja. On dosada nije nikad išao na sajmove. No upravo nekoliko dana prije nego sam otišao, rekao je: "Kad bude prvi sajam, ići ću na njega. Valjda nije za mene samo nesreća na sajmu."

"A zašto bi bila na sajmu nesreća za njega?" upita Gita.

"To ne znam, ali on je uvijek govorio da je od sajma sve zlo njegovo."

Nato reče Hlapić:

"Nije pametno da ostanemo. Mogao bi ovdje biti majstor Mrkonja. A mogao bi ovdje biti i crni čovjek. A možda je ovdje i tvoj gospodar s cirkusom."

Gita se na to rasrdila i rekla:

"A zašto bi svi oni baš ovdje bili?"

"Zato što ovdje ima puno ljudi - a gdje ima toliko ljudi, tamo bi mogao svatko biti", odvrati Hlapić.

"To nije istina", odgovori Gita. "U Beču ima još više ljudi negoli ovdje, pa ipak majstor Mrkonja i crni čovjek nijesu u Beču."

Hlapić nije znao govoriti toliko koliko Gita, zato se nije htio dalje prepirati.

I tako oni ostadoše na sajmu.

Je li to bilo pametno ili nije, vidjet će se istom uveče. Na sajmu svi ljudi tako halabuče da nitko nema po danu vremena misliti na ono što će biti uveče.

III. DVA KOŠARAČA

Zasada je Giti i Hlapiću bilo dakako vrlo lijepo i zabavno na sajmu.

Došli su najprije do jednoga mjesta gdje se još jače vikalo nego drugdje po sajmu.

Tamo su bila dva košarača.

Jedan je košarač imao velik šator plave i bijele boje. Pod šatorom stajali su redovi košara žutih kao zlato. A gore su visjeli na konopcima redovi košara crvenih i plavih, malih i velikih, i šarenih i pozlaćenih. A upravo u sredini visio je velik krasan koš.

"Ovamo! Ovamo!" vikao je košarač pod šatorom. "Košare! Košare! Zlatom pletene! Svilom vezene!"

I kupci su dolazili pod njegov šator kao pčele, jer kupci najviše trče onamo gdje je najveća vika i pozlaćena roba.

A nedaleko sjedio je na zemlji drugi košarač. Bio je siromah i nije imao šatora. Sjedio je na vreći, a oko njega stajalo samo desetak prostih i sivih košara, jer drugih nije imao. On je šutio, jer nije znao da se hvali. A kod kuće je imao mnogo gladne djece, pa je bio žalostan što nitko ne kupuje njegovu robu.

Kad god bi se koja žena približila da pogleda siromahove košare, počeo je onaj košarač pod šatorom vikati:

"Ostavi tu robu! Ovamo, ovamo! Ne kupuj sa zemlje košara! Smijaj će ti se susjeda da si na smeću našla robu. Ovdje je kod mene zlato!"

I svi su ostavljali siromaha pa išli pod šator kupovati robu.

Gita i Hlapić dugo su gledali što to biva. Gita je imala dobro srce, a još bolji jezik pa reče:

"Da hoće grom da udari u taj njegov šator pa da ga poklopi taj veliki koš!"

Baš u to vrijeme dolazilo je opet mnogo žena prema košaračima da kupuju robu.

Već izdaleka stade vikati onaj ispod šatora:

"Ovamo! Ovamo! Tu su košare kao zlatne jabuke!" i počeo je rukom njihati i tresti košare nad svojom glavom.

"Hlapiću!" najedanput reče Gita, "ja sam se nešto dosjetila! Brže, Hlapiću, daj mi tvoj nož. O! To će biti smiješno!"

I Gita sama turne ruku u Hlapićevu torbu i izvadi nož. Onda kao vjeverica potrči i sakrije se iza šatora.

"Što će to sada biti", pomisli Hlapić.

Ali da vidiš!

Baš kad su žene došle do šatora da kupuju košare, dogodi se nešto takva da su svi koji su tamo stajali htjeli popucati od smijeha!

Iznenada naime počele su padati kao kiša košare koje su visjele nad onim košaračem u šatoru.

Najprije jedna, pa onda četiri, pa deset! Tok! tok! tok! padale su košare i zlatne i bijele i plave i šarene.

To je pukao konopac na kojem su visjele košare!

"Uf! uf!" vikao je košarač i branio se rukama i nogama kao bijesna osa.

Ali uto - naopako! - pukne i drugi konopac!

Iznova se spuste košare! Tok! tok! tok! udarale su košare po glavi i po leđima košarača. A on je mahao, i skakao i vikao - tako dugo dok nije i on pao.

Sad da vidiš! Valja se košarač među košarama i sve više i kriješti!

"Uf! uf!" hoće da se iskoprcu.

Ali uto "bum!" Srušio se i veliki koš pa poklopio košarača! I nije ga više bilo vidjeti! Samo su ruke i noge virile iz koša. Košarice su letjele na sve strane, gdje se on valjao pod košem i mahao rukama i nogama!

Svi su se smijali kao pomamni i nitko nije znao kako se to dogodilo.

Iza šatora čučala je Gita i gledala kroz jednu rupicu u platnu pa se smijala.

Smijala se većma nego drugi zato jer je ona prerezala Hlapićevim nožem iza šatora krajeve oba konopca. Do nje čučao je Hlapić i gledao kroz rupicu.

On je odmah znao čim su košare počele padati da je to Gitin posao, pa je dotrčao za šator.

Hlapić doduše ne bi nikada učinio ovo što je Gita učinila. Ali sada kad je kroz rupicu gledao kako se valja košarač kao velik crn kukac među žutim košarama - sad se Hlapić počeo tako smijati da mu je torba poskakivala na leđima. A Gita je držala usta rukom samo da ne vrišti od smijeha.

"Ali sad bježimo da nas ne opazi!" reče Gita. "Dok se on valja, prodavat ćemo mi košare onoga siromaha."

Gita potrči do onoga siromašnog košarača i reče:

"Ako vam je pravo, prodat ću ja vašu robu."

I odmah pograbi Gita limeni tanjur koji je siromašni košarač pripremio za novce. Tanjur je bio još prazan.

Gita počne udarati komadom drveta u tanjur i počne vikati:

"Košare! Košare!"

A ona podigne jednu košaru na rame i metne na nju papigu. Papiga je s Gitom kriještala:

"Košare! Košare!" Gita je lupala u tanjur iz svih sila.

I odmah je došlo puno ljudi i žena. Čim je oko košara počela kriještati papiga i bubnjati limeni tanjur, odmah su svi opazili da su te sive košare i bolje i čvršće negoli one pozlaćene. Tako biva na sajmu a i drugdje.

Svi su sada počeli kupovati košaru za košarom od siromaha.

Još nije bijesni košarač pod šatorom pravo ni izvukao svoju crvenu glavu ispod velikog koša, a Gita i Hlapić već su prodali sve siromahove košare.

Siromah se čudio, radovao i smijao od sreće. On je mislio da je Gita sa svojom lijepom svijetlom kosom s neba pala da mu pomogne.

Kad su bile košare rasprodane, istrese Gita sav novac u limeni tanjur i pruži ga siromahu košaraču. O, kako im je on hvalio! Košarač im nato još ponudi da odu s njim u njegov siromašni stan i da tamo prenoće. Ali Hlapić i Gita htjeli su još da vide sajam, zato zahvališe košaraču na njegovoj ponudi.

A Hlapić reče:

"Hajdemo sad dalje da nas ne uhvati onaj ispod koša."

I Hlapić i Gita odoše. Nitko ih više ne bi našao među tolikim ljudima.

A siromah košarač sjedne i izbroji krajcare u limenom tanjuru. Bilo je upravo šezdeset kruna.

"E, kad su tako dobra ta djeca, neka ih sreća prati", reče on sam u sebi.

Da je znao siromah košarač kakvo zlo još danas čeka Hlapića i Gitu, sigurno bi ih odveo u svoj siromašni stan da ih očuva.

IV. NA VRTULJKU

Već su svi prodavači promukli od vike - a to je na sajmu znak da je večer blizu.

Hlapić i Gita došli su u to vrijeme na ono mjesto sajma gdje se okreću vrtuljci i gdje pucaju male puške.

Tamo je najveselije zato jer tko god se jedanput okrene na vrtuljku, tomu se zavrti u glavi i on zaboravi na sve brige.

Svi su se vrtuljci okretali, samo je jedan stajao.

A baš taj bio je najljepši, jer je imao hiljadu malih zvončića i sav je bio srebren.

Ali gospodaru toga vrtuljka utekle su dvije sluge. Jedan od njih morao bi prodavati karte za vrtuljak, a drugi bi morao zvati ljude na vrtuljak, jahati na drvenim konjima i labudovima, te pokazivati svakojake vještine. A obojica se moraju neprestano vrtjeti na vrtuljku.

Dakako da gospodar to nije mogao sam obavljati, jer je bio vrlo debeo pa bi mu pozlilo.

"To je dobro!" reče Gita. "Mi ćemo mu se ponuditi za taj posao pa ćemo dobiti večeru i noćište."

Oni se dakle ponude gospodaru vrtuljka. Kad je gospodar vidio zelene hlače i sjajnu kapu Hlapićevu i kad je opazio papigu i srebrnu suknjicu Gitinu, obradovao se vrlo. Oni su izgledali kao da su se upravo za vrtuljak obukli. Odmah ih je primio u službu.

Gospodar ode unutra i navije stroj. Hlapić i Gita sjednu svaki na jednoga konja. Trublja zatrubi: tra! tra! - i za jedan čas zavrti se srebrni vrtuljak i zazvone svi zvonci - hiljadu zvonaca! To je bila radost! Gita je stajala na konju, mahala rukama i nagibala se desno i lijevo, a Hlapić je vikao: "Samo dvije krune!" A vrtuljak se okretao s njima da je sve sijevalo.

Ljudi su ostavili druge vrtuljke i svi su došli na ovoga, jer takve lijepe djevojčice i tako šarenog sluge u čizmama nije bilo nigdje.

To je trajalo kasno u noć. Sve veselije bivalo je na vrtuljku, a najveseliji je bio gospodar koji je nabrao punu vreću novaca.

Hlapić mu je neprestano nosio pune tanjure kruna.

Toliko koliko se Hlapić toga dana vozio na vrtuljku, sigurno se još nijedan postolarski šegrt nije vozio. To bi jedva i kalfa mogao da naplati.

Samo je Bundaš sjedio i gledao za vrtuljkom i čudio se što li je Hlapiću palo na pamet da se toliko okreće?

Bilo je već jako kasno. Ali dok se vrtuljak okreće, ne može nitko znati koliko je sati.

Zato se Hlapić i Gita začudiše kad je stroj iznenada stao i gospodar viknuo debelim glasom ljudima: "Hvala lijepa. Jedanaest je sati! Sjutra ćemo dalje!"

Ljudi se razidoše, a gospodar vrtuljka donese velike plahte. Gita, Hlapić i on zamotaše cijeli vrtuljak u plahte. Sad se nije vidjelo ni tisuću zvonaca, ni srebro, ni konji, ni labudovi, nego je vrtuljak bio kao velika siva gljiva.

Onda gospodar odvede Gitu i Hlapića pod jedan šator gdje se prodavalo jelo.

Već je bilo prazno na sajmu. Samo još nekoliko ljudi s dugim brkovima sjedjelo je pod tim šatorima. Giti i Hlapiću već nije bilo tako lijepo na sajmu kao po danu.

Gospodar vrtuljka naruči večeru, pa onda Gita, Hlapić i Bundaš večerahu. Svi su šutjeli, jer su bili umorni i nekako neveseli.

Kad su bili gotovi s večerom, ustane gospodar, plati večeru, i oni podoše natrag do vrtuljka.

Kad su došli tamo, reče gospodar:

"Sad zbogom, djeco; hvala vam!"

Hlapić i Gita začude se i uplaše. Oni su mislili, da će ih gospodar vrtuljka primiti na konak.

Hlapić to reče gospodaru.

Gospodar odgovori da je unutra u vrtuljku samo jedan krevet za njega i da nema mjesta za njih.

To je bila istina, jer je gospodar bio tako debeo da je jedva mogao unutra kraj stroja spavati.

"A kraj konja i labudova ne dam spavati", reče gospodar kratko. Zatim još reče:

"Nije zima napolju, a pijaca je velika. Možete spavati gdje god hoćete. Zbogom! Laku noć!"

Nato odgrne gospodar malo plahtu s vrtuljka, uvuče se unutra i nije ga više bilo.

A Gita, Hlapić, Bundaš i papiga ostadoše u mraku, u noći, sami samcati na velikoj pijaci.

Nigdje nije bilo nikoga samo mrak.

Iz svih se šatora čulo samo hrkanje trgovaca koji su spavali kraj svoje robe.

To je bilo doista žalosno i neugodno. Grad je bio tako velik - imao je sto ulica, a u svakoj ulici stotinu kuća, pa ipak su Hlapić i Gita stajali pod vedrim nebom i znali su da ne mogu nigdje pokucati i da noćas nemaju noćišta.

V. BEZ KROVA

Hlapić pogleda Gitu. Kroz mrak je nije mogao dobro vidjeti, no ipak opazi da je ona spustila glavu i počela gladiti svoju plavu suknjicu.

Hlapić je dobro znao da je to znak da će Gita proplakati, a to on nije mogao da gleda. Zato reče veselo:

"Ne boj se ništa! Toplo je i tiho vrijeme. Spavat ćemo napolju. Imat ćemo bar dosta uzduha ako i ne otvorimo prozore." Tako se šalio Hlapić, a onda reče:

"Hajde da nađemo mjesto."

Odmah kraj vrtuljka ležale su prazne vreće i krpe u kojima su trgovci dovezli robu. Hlapić je to upamtio. On odvede sada Gitu onamo. Vidjelo se nije gotovo ništa, pa su tapali po mraku.

"O, da smo bar otišli s košaračem k njegovoj kućici!" uzdahne Gita.

"Onda se ne bismo vozili na vrtuljku", reče Hlapić - i oboje se razveseliše kad su se sjetili kako je lijepo bilo dok su zvonili zvonci i dok se kretao vrtuljak.

Zatim Hlapić napipa u mraku vreće i krpe i namjesti ih kako je bolje mogao.

"Eto vidiš", reče on Giti, "spavat ćeš kao graškova kraljevna."

Gita je smjestila svoju papigu kraj sebe i legla na svoj ležaj.

A Hlapić i Bundaš legoše jedan do drugoga na голу zemlju.

Bundaš je tiho i tužno cvilio - ne radi sebe, jer je on uvijek na zemlji spavao - nego radi Hlapića.

Sve je bilo tako tužno da su Gita i Hlapić morali nešto razgovarati.

"A kakva je to bila graškova kraljevna?" upita Gita.

Ona je rado slušala priče o kraljevnama i po danu kad je sunce sjalo - a kamoli ne sada kad je sve bilo tako žalosno oko nje!

"To je bila kraljevna koja je zalutala i došla u neki zlatni dvor", počne pripovijedati Hlapić. "Dvor je bio sav zlatan, pače stube i pragovi bili su od suha zlata. Ali u dvoru je živjela jedna stara kraljica, koja nije nikomu vjerovala. Ta stara kraljica nije dakle vjerovala da je prava kraljevna k njoj zalutala. Zato ona metne u krevet kraljevine jedno zrno graška, a na nj tri slamnjače i devet blazina. 'Osjeti li grašak preko tri slamnjače i devet blazina onda ću znati da je prava kraljevna', reče stara kraljica. Drugi dan ujutro upita stara kraljica kraljevu kako je spavala. 'O', začne plakati kraljevna, 'mučila sam se cijelu noć i puna sam modrica. Bilo je čitavo tvrdo brdo u mom krevetu.' Sad je stara kraljica bila sigurna da je to prava kraljevna. Samo prava kraljevna može biti tako nježna da osjeti grašak kroz devet blazina kao brdo. I poklonila je kraljica kraljevnoj svoj kraljevski plašt i svoju zlatnu krunu, jer je ona bila već stara pa ju je boljela glava od samoga kraljevanja."

Tako je pripovijedao Hlapić. A to je bila vrlo lijepa i vesela pripovijest. U njoj ima toliko blazina i zlatan dvor da su Hlapić i Gita nakon te pripovijesti mnogo veselije zaspali na tvrdoj zemlji i pod vedrim nebom.

Bila je upravo ponoć kad su zaspali. Tako se svršio šesti dan Hlapićeva putovanja.

Sada dolazi sedma noć Hlapićeva putovanja. Sve što se u toj noći dogodilo pričinja se kao pravo čudo. No čuda ima svuda na svijetu i svi ljudi zajedno ne bi mogli izmisliti tolika čudesa koliko ih se svaki dan na svijetu događa. Pa tako je i Hlapić na svom putu po bijelom svijetu doživio te noći mnogo čuda i mnoge neobične i pogibeljne zgode.

Ali zato ipak neka nitko ne bude u preveliku strahu. Hlapić je tako malen i tako dobar da će valjda srećno izbjeći svakoj pogibli.

SEDMA NOĆ HLAPIĆEVA PUTOVANJA

I. POZNATI GLAS

Jedva su Hlapić i Gita zaspali, probudi se Gita jer je kroz san nešto čula od čega joj je srce veselo zakucalo.

Ona je sjela na svom ležaju i slušala. Negdje je ržao konj.

Jedanput zarže konj. Giti se učini da ona pozna taj glas.

Drugi put zarža konj. Giti se još većma učini da ona pozna taj glas.

I treći put zarže konj, a Gita skoči sa svoga ležaja i klikne:

"Hlapiću, o Hlapiću! Da znaš čiji to konj 'rže! Hlapiću, hajde sa mnom!"

Mjesec se već digao na nebu i bilo je svjetlije.

Hlapić se digne, pa onda on, Bundaš i Gita pođu između šatora prema onoj strani gdje se od časa do časa čulo ono rzanje.

Još malo, pa Hlapić i Gita dodoše na jedan veliki prazan prostor. Nasred toga prostora stajao je veliki šator, zatvoren i tih kao da spava. Nad vratima bila je dugačka crna ploča, a na ploči velika slova.

To je bio Gitin cirkus!

"O, Hlapiću! Hlapiću!" klikne opet Gita, "to rže moj Sokô! Moj dragi, moj mali Sokô!"

Gita je u tom času zaboravila za strah pred gospodarom i zaboravila je kako više neće da se vrati k njemu. Ona je samo mislila na svoga konjića, s kojim je tolike godine dijelila u cirkusu i dobro i zlo, pa kojega je na cijelom svijetu najviše voljela. Gita je sada toliko željela da vidi svoga konjića te nije mogla odoljeti toj želji.

"O Hlapiću! Ja idem unutra da vidim svoga Sokola", reče ona.

"Onda će te opaziti gospodar i mi ćemo se morati rastati", reče tužno Hlapić.

"O, nećemo! Ja neću da ostanem kod njega! U cirkusu sad sve spava i nitko ne čuje ništa, jer su svi umorni od predstave", šaptala je Gita. "O, molim te, hajdemo unutra."

Stajali su sada posve blizu štale, koja je bila kraj cirkusa načinjena od platna kao cirkus.

Gita je dakako dobro znala kuda se može unići u njezin cirkus! Ona dakle pridigne s jedne strane malo plahu i šapne još jednom. "Vidiš, Hlapiću, ovuda ćemo unići!"

I već se Gita uvukla u štalu, a za njom Hlapić s Bundašem.

O, to je doista bilo odveć pogibeljno!

II. PO NOĆI U CIRKUSU

Odmah kraj ulaza spavao je na slami jedan čovjek.

"Ne boj se", šapne Gita, "taj se ne bi probudio da mu u uši zatrubiš. Ja znam kako se spava nakon predstave.

Na jednom štapu visio je u štali obruč. To je bilo mjesto na kojemu je uvijek boravila Gitina papiga. Gita metne papigu na obruč. Kad je papiga vidjela da je na svom mjestu, na kojemu je toliko godina boravila, pomislila je:

"Sad je sve u redu", i metnula je glavu pod krilo, pa zaspala.

Dakako da se to samo papigi činilo.

Za Hlapića i Gitu bilo je sad sve opasnije i opasnije.

Oni su se srećno provukli kraj onoga čovjeka koji je spavao.

U štali je gorjela svjetiljka.

Hlapić opazi na svakoj strani štale po četiri konja. Osam konja, to dakako nije bilo puno za cirkus, ali za Hlapića je to bilo jako puno.

"O", tiho klikne on, "koliko je konja i kako su krasni."

Ali Gita nije slušala. Ona je već bila kod svoga malog konjića.

"Sokole! Moj dragi Sokole!" šaputala je konjiću, grlila ga oko vrata i gladila rukama po bijelim leđima.

A Sokô je okrenuo svoju lijepu glavu i naslonio je Giti na rame, te tiho zarzao od zadovoljstva.

"Sokole moj! Mili moj! Kako li ću te ostaviti, kako li ću te ostaviti!" šaptala je Gita.

Hlapić je uto pošao malo dalje po štali.

"Ovaj vam je vranac najljepši", tiho zovne Gitu.

"Mi nemamo vranca", odgovori tiho Gita.

"Vidiš da je tu", odvrati Hlapić.

Gita dođe k Hlapiću. I zbilja! Pred njima je stajao krasan malen vranac - kao ugalj, a sjajan kao sunce. Griva i rep bila mu je sasvim kratko odrezana, a oko zglobova imao je žute krasne navlake.

Začudeno je Gita gledala konja. Dugo ga je gledala, a onda reče:

"Ovo je pravo čudo! To je onaj vranac na kojemu su se jučer vozili crni čovjek i Grga. Premda ima kratku grivu i kratak rep i žute navlake, ipak je to onaj isti vranac.

Hlapić to nije vjerovao i oni pođuše k jaslama da vide vranca izbliza.

Ali uto - koji strah spopade Gitu i Hlapića!

Oni začuju najedanput kako kroz cirkus netko ide prema štali. Čuli su se duboki muški glasovi, razgovor i teški koraci po pijesku u cirkusu.

"O, što ćemo! Što ćemo?" uplašeno prošapta Gita.

"To je moj gospodar! O, Hlapiću, dragi Hlapiću, ja neću da ostanem kod njega, ja se bojim!"

Što su mogli sada učiniti Hlapić i Gita negoli sakriti se brže-bolje pod jasje ispred vranca?

Hlapić, Gita i Bundaš podvuku se dakle brzo pod jasje. Pod vrancem je ležala slama. Hlapić podigne rukama slamu pred jasje da ih nije mogao nitko vidjeti.

Uto uniđu u štalu dva čovjeka.

III. NOVA POGIBELJ

"O, Bože, tko to ide?" šaptali su Hlapić i Gita. Oni su čučali pod jaslama i virili kroz slamu. Šutjeli su kao miševi, samo im je srce jako kucalo.

A kad su ona dva čovjeka došla pod svjetiljku i kad su ih Gita i Hlapić prepoznali, onda ih je još veći strah obuzeo.

Ta dva čovjeka bili su gospodar cirkusa i crni čovjek.

"O, otkuda se oni poznaju i što rade tako kasno u štali!" pomisliše Gita i Hlapić i sve im je tješnje bivalo oko srca.

Ali tko bi pomislio kakva nova pogibelj zaprijeti sad Hlapiću i Giti! Crni čovjek i gospodar cirkusa podoše ravno k vrancu i došli su tako blizu Hlapića i Gite da ih je od njih dijelila samo jedna šaka slame.

Kako su sada istom šutjeli Hlapić i Gita! Tako su tiho disali da ni slamka nije šušnula oko njih.

"Bundaš! Dragi moj Bundaš! Nemoj lajati!" šaptao je Hlapić Bundašu u uho i tijesno ga je zagrlio, jer je osjetio kako se Bundaš trgnuo kad je prepoznao crnoga čovjeka. A Bundaš je bio dobar kao dobar dan, pa kad je osjetio da Hlapićeve ruke dršću, zašutio je kao mrtav.

I sada su crni čovjek i gospodar cirkusa počeli razgovarati.

IV. DVA OPAKA ČOVJEKA

Da nije Hlapić bio tako siromašan, ne bi on valjda nikada vidio izbliza dva tako opaka čovjeka, kao što ih je sada morao gledati i slušati. Na svijetu ima, naime, srećom tako malo opakih ljudi kao što ima malo pušljivoga boba u zdjeli, pa su i u ovom kraju živjela u to vrijeme samo ta dva opaka čovjeka. Ali Hlapić je bio siromašno dijete, a siromašna djeca poznaju cijeli svijet.

Da nije Hlapić bio takav siromah, sigurno ne bi on sada u noći čučao pod jaslama, niti bi slušao strašan razgovor crnog čovjeka i gospodara cirkusa.

"Sjutra odlazim s cirkusom preko sedam gradova u osmi grad", reče gospodar cirkusa. "Pogledaj prije vranca kako sam ga uredio! Kad dođe na njega svila, remenje i sedlo, neće ga sigurno nitko prepoznati, ne boj se."

"Ja se ne bojim, jer znam da si ti mudriji od lije u planini", odgovori crni čovjek. "Ali sad mi izbroj tvrde dukate za vranca, jer nije bilo lako do njega doći."

"Izbrojit ću ti dukate", reče gospodar. "No prije mi reci gdje je sada onaj čovjek čiji je bio vranac?"

"Njega se ne trebaš bojati! On je u šumi, gdje je šuma najdublja. Svezan je s tri konopa za najjači hrast. Taj sigurno neće uteći kad sam ga ja vezao, niti će skoro ići na sajam."

Tako reče crni čovjek i nasmije se tako strašno kako se smiju samo opaki ljudi kad govore opake stvari.

Sad istom izvadi gospodar tešku kesu i stade brojiti zlatne dukate na ruku crnomu čovjeku. Ali njihove su ruke bile tako crne da su i zlatni dukati na njima potamnili.

"A sad zbogom! Čekaju me kola i moram dalje dok je noc", reče crni čovjek.

"A kuda se tako žuriš?" upita gospodar.

"Idemo noćas prije zore po jednu kravu. Grgu sam već tamo sinoć poslao da me čeka. Ali Grgi ne vjerujem puno", reče crni čovjek.

"A kuda idete po kravu?" upita gospodar.

"Ja još nijesam bio na onom mjestu. Ali mi rekoše da je kuća sama na cesti, a u kući nema nikoga nego žena i dijete. To će biti lak posao. Ali još treba tri sata vožnje do tamo, jer idem naokolo", reče crni čovjek.

"A kako ćeš naći tu kuću kad veliš da još nijesi bio tamo?" upita gospodar.

"Lako ću je naći. Čuo sam da je malena, stara i okrpana, i da je velika plava zvijezda na njoj", odgovori crni čovjek.

Nato iziđoše iz štale u cirkus. Zatim se čulo kad si pred cirkusom rekoše "zbogom" i "srećan put", te je opet sve bilo tiho.

V. HLAPIĆEVA ODLUKA

Kad je sve utihnulo, izađu Gita i Hlapić s Bundašem ispod jasala.

Nitko neće ni pomisliti kako je sada bilo Hlapiću!

Iz razgovora crnog čovjeka saznao je Hlapić da su crni čovjek i Grga orobili onoga čovjeka koji je išao na sajam i da su mu oteli robu i konje, a njega svezali u šumi. Ali što je Hlapiću još više bilo na srcu, bilo je ovo: on je sada znao da crni čovjek i Grga idu noćas da odvedu kravu Marku i njegovoj majci, koji su bili tako siromašni! Dakako da je o Markovoj kući govorio crni čovjek, jer je samo Markova kuća bila u onom kraju tako malena i stara i samo ona je imala veliku plavu zvijezdu pod prozorima.

Promislivši sve to, reče Hlapić samo ovo:

"Zbogom Gito, moram se žuriti. Ostani kod svoga gospodara i nemoj plakati."

Ali Gita je plakala prije negoli je Hlapić pravo izgovorio te riječi.

"Kuda ideš, Hlapiću?" šaptala je ona.

"Ja moram doći do Markove kuće prije negoli crni čovjek bude tamo da kažem Markovoj majci neka čuva svoju kravu", odgovori Hlapić.

O siromah Hlapić, kako li je dobro srce u njega! A kako je dalek put pred njim, i kako su malene noge njegove!

"Hlapiću, Hlapiću! To je daleko, a crni čovjek je na kolima!" šaptala je Gita.

"Zato se upravo i moram požuriti. Zbogom, Gito, za tebe je bolje da ostanješ!" reče Hlapić.

"Ja idem s tobom", odgovori Gita i prestane plakati.

Hlapić nije imao vremena za razgovor. Zato on ne odgovori ništa, nego pođe do onoga otvora kuda su unišli u štalu, podigne plahu i izađe sa Bundašem u noć i mjesecinu. Za njim izađe i Gita.

Hlapić nije govorio ništa. Njegove čizme žurno su udarale po kamenju dugačke gradske ulice. Za njim su isto tako žurno lupale male Gitine cipelice. Najbrže su tapkale noge Bundaševe.

A onda su izašli iz toga grada, gdje im se činilo da svaki prozor sluša hoće li oni štogod progovoriti o crnom čovjeku.

Pred njima je sada ležala na mjesecini dugačka i beskrajna cesta.

Bog zna vidi li mjesec daleko tamo na cesti jednu kućicu s plavom zvijezdom i hoće li on ove noći sretno dovesti Hlapića i Gitu do nje.

VI. PO NOĆI NA PUTU

Mnogi ljudi pripovijedaju da trava i cvijeće noću razgovara. Ako li je to istina, onda su sigurno te noći sve livade šaptale:

"O, mala dječice! Kuda ćete noću na tako dalek put?"

Ali Hlapić nije mislio da je taj put dalek, niti je mislio na to da ga on ne može brže prevaliti nego onaj koji je na kolima. Hlapić je samo mislio na to da mora svakako doći do Markove kuće prije zore. A to je jako dobro, jer tko tako misli, onomu noge same idu.

Hlapićeve su noge zaista tako dobro i brzo išle da se Gita naskoro umorila. To je bilo zato jer ona nije poznala Marka i nije tako vruće željela kao Hlapić da mu pomogne.

"Hlapiću! Ja bih se malo odmorila", reče iza nekoga vremena Gita.

U noći svaki čovjek tiše govori, jer je takav mir da se svaka riječ daleko čuje.

"Ja nijesam umoran", reče Hlapić. "Nemam vremena. Hajde još malo, Gito." On se odmah pobojavao da će biti teško s Gitom.

Gita samo malo uzdahne, pa su opet dalje stupali po cesti.

Dakako da je Gita neprestance mislila o vrancu, o Grgi i o crnom čovjeku. Ona je razmišljala kako li su oni mogli dovesti vranca u cirkus kraj tolikih stražara u onom gradu. Napokon je upitala Hlapića:

"Kako to, Hlapiću, da stražari nijesu ulovili crnoga čovjeka i Grgu kad su se dovezli u grad na vrancu?"

"To je zato jer ovdje stražari stoje obično na uglu, a zlikovci se voze posred ceste", odgovorio je Hlapić.

To se doduše učinilo Giti vrlo smiješno, ali je onda odmah pomislila da je Hlapić šegrt pa valjda pametniji od nje. I tako je Gita opet zašutjela.

Ionako njihov razgovor nije ništa koristio, jer je ipak uza sav razgovor bilo vrlo čudno u noći na putu i tko god nije još u noći išao između livada, mislio bi da sanja.

Kraj Gite i Hlapića svaki čas je preletio po koji veliki noćni leptir, štono udara krilima kao ptica. Po travi kraj ceste kasao je upravo uz Gitu jedan stari nakostrušeni jež, a tamo na livadama virile su svaki čas iz trave visoke uši kojega zeca. A ono što je šušalo i trčalo kroz grmlje upravo kraj Hlapića i Gite to su bile prepelice.

Po noći životinje ne bježe tako od čovjeka kao po danu i nijesu tako plašljive, a to zato jer životinje znadu da se čovjek boji u noći, a one se ne boje.

I zaista bi Hlapiću i Giti ipak strašno bilo ovako usred noći na velikoj cesti. No s njima je bio Bundaš, a Bundaš je veselo pred njima trčao, mahao repom i dizao glavu k Hlapiću, kao da mu govori:

"Hajdemo sami! Ja sve to dobro poznam!"

Kad su tako prošli opet jedan komad puta, reče Gita.

"Hlapiću, daj da malo počinemo! Ja ne mogu dalje!"

Zaista su Gitine nožice bile još manje nego Hlapićeve, a imala je na njima samo male svilene cipelice, dok je Hlapić imao čizmice.

"O Gito, još je vrlo dalek put pred nama, još treba da pređemo mnogo sela i jedno raskršće", reče Hlapić.

Kad je Hlapić spomenuo raskršće, sjetila se Gita odmah kako su tamo na raskršću jurila jučer kola i poplašeni konji i kako je pred njih pao crni čovjek.

"Hlapiću, Hlapiću, a da sada njegova kola dojure da nas nađu na cesti!" reče Gita i počne plakati.

Kad je Gita proplakala, onda dakako nije više bilo moguće da se dalje ide. Ona je sjela pokraj ceste i prikrla lice rukama.

Hlapić je stajao pred njom i šutio. "Što da sada činim?" mislio je Hlapić. Gitu nije mogao ostaviti samu u noći na putu, a s njom sigurno neće nikako doći do Markove kuće prije zore. Hlapić je bio žalostan, jer mu se učinilo kao da izdaleka vidi i čuje kako se crni čovjek šunja da odvede onu lijepu šarenu kravu Markovu! "Što da učinim? Što da učinim?" mislio je Hlapić.

O, Bože moj! Da tkogod dođe sada u pomoć ovomu malom šegrtu koji stoji žalostan u noći na cesti!

VII. KOLA U MAGLI

Tako je stajao Hlapić i gledao desno i lijevo po cesti kao da čeka pomoć.

Kad je tako pogledao natrag naprama gradu, opazi Hlapić kako se u daljini nešto miče po cesti. Ali s jedne se livade vukla magla preko ceste pa nije mogao na mjesecini raspoznati što se to miče u magli.

Samo se čulo kako nešto tiho polako štropoće.

U noći nitko ne misli najprije "to dolazi prijatelj", već svatko misli "to ide neprijatelj".

Tako je bilo i Hlapiću kad je razabrao da dolaze kola po cesti.

Bilo mu je nekako čudno na srcu, a Gita je kroz plač šaptala:

"O, Hlapiću, zašto smo pošli noću na put?"

Samo Bundaš je dizao njušku uvis i bio je zadovoljan.

Kola su se približavala i činilo se kao da se veliko brdo valja po cesti. U magli se svaka stvar čini triput veća negoli je uistinu.

Već su kola došla u blizinu Hlapića i Gite.

Vidio se i čovjek koji je sjedio u kolima i tjerao svoga mršavog konja.

Uto je dobri mjesec zasvijetlio još jače svojim srebrnim svjetlom kola i čovjeka, a Hlapić i Gita kliknuše od radosti.

Prepoznali su svojega prijatelja, siromaha košarača sa sajma!

VIII. POMOĆ

To zaista nije bilo nikakvo čudo, jer se košarač nije tuda vozio zato što su Gita i Hlapić stajali usred noći na cesti i trebali pomoći, nego se on tuda često vozio i kad njih nije bilo.

Košarač se, naime, vozio uvijek daleko u jedan vrbik po dobre šibe za košare, jer u blizini grada nije bilo dobroga šiblja. Nijedan košarač nije išao tako daleko po šibe kao taj siromah, ali zato u nijednoga nijesu bile tako jake i dobre košare kao u njega.

Zašto je baš on morao da bude najsiromašniji u cijelom gradu, premda je išao najdalje po dobre šibe i pleo najbolje košare - o tom nije Hlapić sada imao vremena da misli. O tom su već mudraci u onom gradu pisali velike knjige, ali ni oni ne znadu zašto je tako.

Hlapić, Gita i Bundaš pohriše prema kolima.

Kad ih je košarač opazio po mjesecini na cesti, pomislio je još više negoli prije da su ta djeca pala s neba pa da noću putuju po mjesecini, a po danu pomažu siromasima.

No Hlapić je sada sam treba pomoći i on zamoli košarača da njega i Gitu poveze komad puta.

Košarač je bio vrlo srećan što može pomoći toj djeci koja su mu na sajmu tako dobra bila - i tako Hlapić i Gita sjedoše u kola, a košarač potjera svoga mršavog konja.

Hlapić odmah pripovjedi košaraču zašto oni noću putuju. Na koncu reče:

"Prije zore moram biti kod one male kućice što ima plavu zvijezdu i što stoji sama na cesti."

"Ja znam gdje je ta kućica", odgovori košarač. "Nije daleko od mojega vrbika. Kad dođemo do vrbika pokazat ću vam put do kućice. Bit ćete tamo mnogo prije negoli zora svane".

Da je to bilo Hlapiću mило, može svatko misliti. Odmah mu se činila i cesta kraća.

Košaračev mršavi konj išao je dobro i hitro. U dobrog gospodarstva uvijek je i dobar konj a košaračev je konj sada znao da mora biti nešto važno dok ga njegov gospodar naglo tjera.

Kola su podjednako štropotala, Hlapić i košarač su razgovarali, Gita je zadrijemala u kolima. Bundaš je ipak veselo trčao sad uz lijevi sad uz desni kotač, kako je to uvijek otkad ima na svijetu pasa i kotača. Tako su se dovezli do onoga raskršća gdje je cesta polazila na dvije strane.

"Mi ćemo na ovu stranu preko brda kroz šumu, jer je to kraći put", reče košarač Hlapiću.

"O ne idite onuda", vikne Gita, koja se odmah probudila kad je čula da idu u šumu. "To je ona šuma u kojoj su orobili nekoga čovjeka."

Ali košarač je već mnogo godina išao onim putem i nije mogao vjerovati što Gita i Hlapić pripovijedaju. Zato reče:

"To je mnogo kraći put do moga vrbika. Ne bojte se ništa. Ja još nijesam vidio u toj šumi zla čovjeka."

Košarač je bio veliki siromah, a siromah čovjek malo se kada boji.

Tako oni zakrenu kolima na brdo u šumu.

Hlapiću je to bilo pravo i drago, jer je znao da je to kraći put do Markove kuće. A tko god ide nekome u pomoć, taj se ne boji ničega, već samo da će zakasnuti.

IX. HLAPIĆ I GITA OPET SAMI

Vozili su se najprije po cesti na brdo, a onda su unišli u šumu. Šuma je bila tako obasjana mjesecinom da se pričinjala kao rasvijetljeni dvorovi.

Mjesec je još uvijek bio jasan. Da li je bio na nebu koji oblak, to nijesu mogli da vide ni Hlapić ni košarač, jer je šuma bila oko njih.

Kad su dakle s kolima izašli iz šume, opazi Hlapić da su navrh brda koje nije bilo baš visoko.

A košarač zaustavi kola i reče:

"Evo, djeco, ova staza nalijevo dovest će vas do kućice s plavom zvijezdom. Najprije ćete doći do one šikare tamo dolje. Kad prođete stazom tu šikaru, odmah ćete vidjeti kućicu."

Zatim reče košarač, jer je opazio da je tamo na nebu veliki oblak:

"Bit ćete na cesti prije negoli oblak sakrije mjesec."

A što je sve Gita htjela prigovoriti! Kako li se ona uplašila kad je čula da će sad opet sami ostati!

No Hlapić odmah skoči s kola i reče košaraču:

"Hvala vam što ste nam pomogli!"

A košarač skine Gitu s kola i reče:

"Srećno pošli, draga djeco!"

Onda potjera konja i pođe nadesno nizbrdo, a Hlapić reče Giti:

"Naš je put nalijevo nizbrdo."

To se sve dogodilo tako brzo da Gita nije dospjela ni riječi da progovori ili prigovori.

Tako Gita i Hlapić ostadoše opet sami s Bundašem na putu, na mjesecini, među šumom i šikarom.

Još jedanput im se iz daljine javi košarač i zovne ih:

"Djeco!"

"Oj!" odvrati Hlapić, jer se kroz šumu i brda ništa tako dobro ne čuje kao "oj!".

"Pazite! Blizu puta ima otkopana stijena."

I zbilja dolje upravo kraj Gite i Hlapića vidjela se na mjesecini velika stijena gdje se kamen vadio.

Bilo bi opasno po mraku poći onuda, jer bi se mogla noga okliznuti, a putnik pasti i postradati.

No Hlapić i Gita prodoše po jasnoj mjesecini kraj te stijene sasvim lako, a onda su naskoro sašli s brda opet na ravnicu.

Hlapićevo je srce bilo radosno jer je znao da je tamo iza one šikare cesta i Markova kućica s plavom zvijezdom.

Sad će biti sve dobro ako ostane jasna mjesecina kako je košarač rekao.

X. U ŠIKARI I MRAKU

Oblaci ne idu onako kako ljudi govore, nego onako kako ih vjetar nosi.

Sve do šikare vidjeli su Hlapić i Gita svoj put tako jasno kao da je dan.

No kad su unišli u šikaru i bili usred nje, postalo je mjesечеvo svjetlo sve slabije i slabije. Dolazio je oblak da pokrije mjesec.

Staza je kroz šikaru bila uska i slabo se vidjela.

"Hajdemo samo! Hajdemo!" govorio je Hlapić sam sebi. "Ja sve dobro vidim."

Hlapić je vrlo dobro činio kad je to sam sebi govorio. Njegove su oči odmah mnogo bolje vidjele u mraku čim je to izrekao.

Gita je išla za Hlapićem, jer ona nije ništa vidjela u mraku, a Bundaš je išao pred Hlapićem.

Onda je došao oblak i pokrio mjesec sasvim. Oblak je bio gust i težak. Sad je zaista u šikari bio takav mrak da se nije moglo ništa vidjeti.

Hlapić je tapao rukama da nađu stazu, a trnje i šibe hvatale su zdesna i slijeva Gitu za njezinu plavu suknjicu.

"Sada ne možemo dalje", reče Hlapić, "jer ne vidimo staze pa bismo zalutali."

Dakako da je to bio žalosan, jer se žurio k Marku.

Ali Hlapić nije htio biti žalostan, jer je gledao na nebo i nadao se da će oblak skoro proći, a Markova kuća nije više daleko.

"Sad ćemo malo sjesti i počekati", rekao je Hlapić Giti.

Nato su sjeli u mraku i tišini na jedan panj koji je ležao u šikari i šutjeli su.

Oko njih je sigurno bilo u šiblju i šikari mnogo ptica: kosova, sjenica i divljih golubova. No oni su dakako šutjeli isto tako kao Hlapić i Gita, jer su se valjda bojali lisice.

"O, samo da mogu za vremena doći do Markove kućice!" reče napokon Hlapić.

"O, samo da crni čovjek ne ide istim ovim putem!" uzdahne Gita.

"On je rekao da ide naokolo, a ovo je prijeki put", odvrati Hlapić.

U isti čas učini se Hlapiću i Giti kao da nije u šikari više tiho kao prije.

Na drugoj strani šikare, iza njih, nešto je šuštilo.

"O, Hlapiću! Što je to?" upita Gita tiho.

"Valjda je zec", odgovori Hlapić.

Zatim se čulo, kako puca suho granje.

"O Hlapiću! Hlapiću! Što je to?" šaptala je Gita sve tiše u onom mraku.

"Možda je lisica", odvratio je Hlapić i ustao s panja te držao Bundaša uza se.

No nije mogao ništa vidjeti jer je oblak još uvijek bio nad mjesecom.

Uto je grmlje sve bliže i bliže počelo pucati. Granje se lomilo, i Hlapić je sad znao da nešto veliko ide kroz šikaru.

"O Hlapiću! Hlapiću! To nije lisica!" prošaptala je Gita tiho kao dah.

"Onda je...", započne govoriti Hlapić.

U taj čas zavrise Gita u sav glas:

"Hlapiću! Hlapiću!"

Sasvim blizu Gite zakašljao je, naime, čovjek.

XI. STRAVA

Kad je Gita vrisnula i zovnula Hlapića, prestalo je najedanput šuškanje u grmlju. Oh! To je bilo još strašnije! Ta tišina, pa onda onaj mrak, nigdje se ništa ne miče, a ipak Hlapić i Gita znadu da je ovdje u grmlju sasvim blizu njih čovjek! A ne znadu tko je i što hoće!

Samo Bundaš vuče i poteže Hlapića i sav strepi od uzrujanosti.

A onda - najedanput - zanjiše se grmlje, iza Hlapića i Gite pukne nekoliko suhih šiba - a Hlapić i Gita opaze u mraku kako je pred njih naglo izašao na stazu neki visoki i široki čovjek. Još jedan čas - i Hlapić i Gita čuju kako taj čovjek pali žigicu.

Žigica se zapali...

Tko je čitao ovu knjigu do ovoga mjesta i tko je zavolio Hlapića, taj bi najbolje učinio da za sada zatvori knjigu i da do sutra ne čita dalje.

XII. IZNENAĐENJE

Žigica je planula. Oko onoga se čovjeka zasnijetlilo. Hlapić mu pogleda u lice...

To je bio majstor Mrkonja!

O Bože moj! Baš majstor Mrkonja! U poderanu odijelu i blijed. stajao je pred Hlapićem i kliknuo svojim dobrim glasom.

"Uistinu, ti si to, Hlapiću!"

"Majstore!" kliknuo je samo Hlapić i pružio obje ruke prema majstoru - ili od straha ili od radosti.

A što je onda učinio majstor Mrkonja?

O da znate!

Majstor Mrkonja brzo je pristupio k Hlapiću - digao ga k sebi i rekao: "O, mali moj Hlapiću!"

A zatim je prviput u životu majstor Mrkonja pogladio Hlapića po licu i po glavi.

Prava, živa istina! Majstor Mrkonja pogladio je Hlapića! Tomu se Hlapić zaista više čudio nego svim drugim čudesima koja su mu se te noći dogodila, ili koja će mu se u cijelom životu dogoditi!

Koje čudo da su sada u tom času i majstor Mrkonja i Hlapić od radosti malo zaplakali - premda plač inače ne pristaje ni pravomu majstoru, ni pravomu šegrtu, jer su oni obojica muževi pa ne smiju plakati.

XIII.

KAKO SE SVE TO DOGODILO

A onda su u šikari i mraku sjeli na isti panj Hlapić, majstor Mrkonja i Gita.

Oni su tako zadivljeni bili nad svim što se dogodilo da nijesu još pravo znali što da sada učine ni što da najprije govore. Činilo im se da će se i sam mjesec, koji je baš izlazio opet iza oblaka, začuditi kad vidi tko sada sjedi na tom panju!

Samo Bundaš nije se čudio. On se prednjim nogama podigao na Hlapićeva koljena i gledao je sad Hlapića, sad majstora Mrkonju. Bundaš je naime, bio uvjeren da su se Hlapić i majstor Mrkonja ovdje sastali da kroje čizme i cipele i sve je čekao kad će majstor izvaditi škare i donijeti kožu. Psi ne mogu nikada ništa novo pomisliti - nego misle samo ono što je već više puta bilo.

Međutim je majstor Mrkonja počeo da pripovijeda kako je on ovamo dospio, a Hlapić je sada doznao toliko toga da mu se još osam dana iza toga pušila njegova mala šegrtska glava.

A da ne bi i onima koji čitaju ovu knjigu bilo isto tako, pripovijedat ćemo ukratko što se dogodilo s majstorom Mrkonjom.

Majstora Mrkonju orobili su u šumi zlikovci kad se prije dva dana vozio s robom na sajam. On je bio onaj orobljeni trgovac o kojem je pripovijedala prosjakinja Jana. To se dogodilo ovako:

Majstor Mrkonja vozio se u ranu zoru kroz šumu na sajam i bio je sam na kolima, jer je onaj kočijaš, čiji su bili konji, otišao naprijed s drugim kolima.

Kad je došao majstor Mrkonja s kolima na ono mjesto gdje je šuma najgušća, skočila su iz zasjede dva čovjeka na njega.

Bacili su ga s kola, svezali su ga i odveli duboko u šumu. Tamo su ga privezali za jedno drvo i ostavili bez hrane i pića pa otišli.

Cijela dva dana bio je majstor Mrkonja tako svezan za drvo i već je mislio da mu nema spasa, pa je preporučio svoju dušu Bogu. Promislio je na sve dobro i sve zlo što ga je u svom životu počinio. Sjetio se i na Hlapića te poželio da ga barem još jedanput u životu vidi. Kad je čovjek dva dana bez jela i pića svezan za drvo, onda ima vremena da se na sve sjeti i onda posve drukčije misli o svom šegrtu nego kad u radionici više na njega.

Majstor je Mrkonja, dakle, već spustio glavu i nije se ničemu nadao, nego je mislio da nikad neće živ biti odvezan od toga drveta. Tako je on barem pripovijedao sada Hlapiću.

No ove noći, pripovijedao je on dalje, vidio sam najedanput kako po mjeseci ide k meni jedan od one dvojice ljudi koji su me orobili. Ja sam mislio da je došao moj svršetak. No kad je taj čovjek došao blizu, pristupio je k meni i počeo razvezivati konopac kojim sam bio svezan. Kad me je odvezao, rekao je:

"Idi sada s milim Bogom i žuri se da utečeš iz ove šume!"

A nato je izvadio još iz džepa svezani rubac. U rupcu je bio omotan srebrni novac. On izvadi novac, pruži mi ga i reče blagim glasom:

"Uzmi taj novac. Otkad sam dobio taj novac, okrenulo se moje srce od zla na dobro. Možda i tebi donese sreću. - A ja idem u svijet da okajem svoje grijeha."

Kad je majstor Mrkonja to pripovijedao, usklikne Hlapić:

"Oh! To je bio Grga! To je srebrni novac koji sam mu ja donio od njegove majke. O, nije badava plakala njegova stara majka nad onim srebrnjakom!"

"Zaista nije badava plakala, jer to je sada čudotvorni srebrnjak", odgovori majstor Mrkonja.

"Možda je i majstor Mrkonja zato tako dobar sa mnom, jer je u njega taj čudni novac", dosjeti se Hlapić. Hlapiću je bilo vrlo milo kad se tomu dosjetio. On je, naime, već pomislio da je majstor samo zato tako dobar jer je bio dva dana bez jela i pila.

Zatim majstor Mrkonja dovrši svoje pripovijedanje i reče:

"I tako sam ja radi sajma skoro unesrećen i po drugi put."

"A kad vas je sajam unesrećio prvi put?" upita Hlapić.

"To ću ti kod kuće pripovijedati. Ti ćeš se, naime, sad k meni vratiti, mali Hlapiću, i bit će ti dobro, ne boj se. - Sad ne mogu pripovijedati, mori me glad jer sam pojeo samo komadić suha kruha koji mi je u džepu ostao, žeđ sam jedva utišao na potoku."

Uto je oblak prošao i bila je opet jasna mjesecina. Majstor Mrkonja pogleda Gitu koja je još uvijek sjedjela tiha i mirna kao mala i lijepa, a uplašena ptičica.

"A tko je ovo?" upita majstor Mrkonja.

"Ovo je sirota bez oca i majke kao i ja. Mi putujemo zajedno", odvrati Hlapić.

"Povest ćemo onda i nju kući", odvrati majstor i Hlapiću se učini da je majstor tužno uzdahnuo.

Ali onda klikne Hlapić Giti:

"O, koliko sam sada vremena izgubio. Eno mjesec je jasan, žurimo se do Markove kuće!"

"Hajdemo zajedno", reče majstor Mrkonja. "I meni nije ova šuma draga. Pripovijedat ćeš mi putem kud se tako žuriš."

XIV. KOD MARKOVE KUĆE

Uskoro su izašli iz šikare. Majstor Mrkonja vodio je Hlapića za jednu ruku, a Gitu za drugu. Dakako da je tako bilo vrlo lijepo putovati preko livada po mjeseci. Hlapić je pripovijedao majstoru o crnom čovjeku i o Markovoj kravi.

Zatim su izašli na cestu i vidjela se već u blizini Markova kuća. Naskoro stigoše do nje. Oko kuće bilo je sve mirno i vidjelo se da se nije još nikakvo zlo dogodilo. Iz štale čulo se zvonice. To je bila ona lijepa šarena krava što je unutra griskala sijeno i zvonila svojom klepkom ispod vrata.

O, kako je sada bio srećan Hlapić kad je vidio da je za vremena došao, jer crni čovjek nije još odveo kravu!

Bilo je to pred zoru.

U kući je bilo sve tiho. Marko i njegova majka još su spavali.

Uto Hlapić pokuca na vrata, a Markova majka izađe da vidi tko je.

Sad joj Hlapić pripovijedi zašto je došao i reče joj neka čuva svoju kravu.

Kad je Markova mati čula o čemu se radi, digla je ona tri puta ruke k nebu i zahvalila Bogu što joj je poslao Hlapića.

Da joj je crni čovjek odveo kravu, ostala bi ona i Marko sami s deset gusaka. A s deset gusaka ne može živjeti mati s djetetom.

"Po sto puta hvala ti, dijete moje!" rekla je ona i zagrlila Hlapića.

Nato se Hlapić oprostio s njom i pođe dalje s majstorom Mrkonjom i Gitom, koji su ga na cesti čekali.

Markova se mati odmah obukla u svoje najbolje haljine i otišla u općinu po stražara.

Od to doba čuvala su svaku noć dva općinska stražara njenu malu kućicu. Općinski su stražari vrlo hrabri, oni čuju i vide daleko i gdje oni straže, tu se ne može nikomu ništa dogoditi.

No crni čovjek nije došao ni te, ni druge, ni treće noći; nije došao nikada. Tako da su stražari popušili već svaki trideset lula - svaku noć po tri lule - a onda više nijesu ni dolazili.

Ljudi su nakon nekoliko dana našli jednoga mrtvog čovjeka, koji je pao valjda u noći tamo s one otkopane stijene koju je košarač pokazao Giti i Hlapiću na mjesecini.

Taj mrtvi čovjek bio je umotan u crnu kabanicu. Bio je to crni čovjek, koji je tako svršio svoj opaki život.

Kad je oblak pokrio mjesec, prolazio je on valjda uz onu stijenu pa je pao i ubio se.

Tako je onaj isti oblak, nad kojim su u šikari toliko uzdisali Hlapić i Gita, donio spas njima i Markovoj majci, a i majstoru Mrkonji. Da nije bilo toga oblaka, bogzna ne bi li crni čovjek one noći sve bio zatukao.

Zato treba uvijek malo pričekati prije negoli se počne uzdisati.

Tako su, dakle, sada svršene sve pogibli i sve zlo na Hlapićevu putovanju. Što dalje dolazi, to je samo tako velika radost i sreća da joj se sigurno Hlapić nije nadao kad se prije osam dana onako sam i rastužen pripravlja u noći i mraku da pobjegne od majstora Mrkonje.

ZAGLAVAK

I. SREĆA I RADOST

Ne bi bilo vrijedno pripovijedati kako su majstor Mrkonja, Hlapić, Gita i Bundaš doputovali do grada i do kuće majstorove. To pače ni samoga Hlapića nije više zanimalo. Srećni ljudi, naime, putuju, a da i ne znaju da putuju.

Hlapić je putem nabrao lijepu kitu poljskog cvijeća: crvenoga maka i bijelih katarinčica - i to je bilo sve što se dogodilo.

Tako su oni došli u grad pred majstorovu kuću - a onda u dvorište.

O, kako je uskliknula majstorica kad je iznenada vidjela i majstora Mrkonju i Hlapića i Bundaša! Ona je sirota mislila da nijednoga od njih više nikad neće vidjeti. Dočula je da su majstora Mrkonju orobili i odveli u šumu zlikovci, pa je mislila da je mrtav.

Zato je imala veliki crni rubac na glavi i bila je sva zaplakana.

A sad su joj se svi vratili i doveli su joj jednu malu krasnu djevojčicu, koju je majstorica gledala tako milim pogledom da je Giti u srcu bio sve ljepše i ljepše, kao da je velika sreća čeka.

Onda su svi unišli u radionicu - i neka budu sada malo sami da se od srca mogu pozdraviti, zagrliti i okrijepiti od gladi i puta.

II. MARICA

Malo poslije sjedjeli su u sobi za stolom majstor Mrkonja, majstorica, Hlapić i Gita.

Pošto su se okrijepili i odmorili - sjedjeli su svi mirna i blažena lica.

Samo majstorica je još uvijek tužnim i milim pogledom promatrala Gitu.

Napokon reče majstorica majstoru:

"Tako velika kao Gita bila bi sada naša Marica."

Nato uzdahnuše i majstor i majstorica, a majstor reče Hlapiću:

"Obećao sam ti da ću ti pripovijedati kakva nas je nesreća zatekla jednoć na sajmu. Slušaj što je bilo. Prije osam godina stanovali smo u drugom gradu. Imali smo malu lijepu kćerku koja se zvala Marica. Bile su joj tri godine - a bila je sve naše veselje. Jednoga dana bio je u onom gradu sajam. Ja sam otišao s mojom robom na sajam i poveo sam svoju malu Maricu. Dok sam ja prodavao robu, izgubilo se najedanput dijete među ljudima na sajmu. Tražili smo je i tražili - ali djeteta je nestalo. Tražili smo je onaj cijeli dan, a zatim osam dana - i mjesec dana i godinu dana. - Ali nikada više ne nadosmo naše male Marice. Bilo je na onom sajmu svakojakoga svijeta. Bogzna koji su opaki ljudi odveli naše dijete i bogzna koliko je pretrpjela ona - a i mi!

Jer što god roditelji misle da dijete trpi, to i oni sami osjećaju. - Napokon smo odselili iz onoga grada da ne vidimo više ono mjesto na kojem nas je takva nesreća zatekla. I od ono doba, mali moj Hlapiću, otvrdnulo je moje srce, i ti si mnogo zato pretrpio. - Ali sad će biti bolje, jer da nije bilo tvoje dobrote, nikada se ne bi Grga popravio ni meni pomogao da utečem."

Kad je majstor Mrkonja počeo hvaliti Hlapića, bilo je to Hlapiću neobično da nije znao kud bi pogledao. Počeo se od neprilika grepsti za uhom, a onda se sagnuo i počeo brisati čizmice svojim crvenim rukavom.

Napokon upita Hlapić u neprilici:

"A sada dakako ne biste više mogli ni naći ni prepoznati vaše male Marice?"

"Naći je nećemo nikada!" uzdahne majstorica i obriše suzu s lica. "Ali prepoznati bismo je uvijek mogli."

"Kako biste je prepoznali kad je bila onda tako malena?" upita sada Gita, koja sama umalo da nije počela plakati nad žalošću dobre majstorice.

"Prepoznali bismo je", odvrati majstorica, "jer kad je bila Marica sasvim malena, uhvatila je nož te sebi porezala palac. Od onog doba imala je na palcu brazgotinu koja je izgledala kao krst."

O Bože, Bože! Je li tko vidio kako se grle majka i dijete kad se nađu nakon mnogo godina?

Dakako da je Gita bila ona mala Marica - i nosila je brazgotinu na palcu.

"O majko! Moja majko! Dobra majko! Mila moja! Ja sam tvoja Marica!" kliknula je Gita i potrčala u naručaj majstorici.

"Marice moja! Srce moje!" zajeca od sreće majstorica i privine svoje dijete.

Dva puta i tri puta i deset puta grlile se one. U sobi se nije čulo ništa drugo nego radosno jecanje.

Majstor Mrkonja pristupio je Giti, položio je ruku na njenu lijepu glavicu i nije znao od sreće ni riječi da progovori. Činilo se kao da je cijela njihova sobica rasvijetljena zlatnim svjetlom same sreće.

A malomu, dobrom Hlapiću činilo se kao da je u crkvi. On je stajao posve miran, oborio je oči i sklopio ruke, jer mu je samo tako došlo.

Dugo su oni sjedjeli iza toga, dugo su razgovarali, a Gita je s krila majčina prešla na koljena očeva i sve ljepša im se učinila Gita i sve bolji činili se Giti njezini roditelji.

Roditelji su je dakako sada zvali "Maricom". Ali mi ćemo je do kraja ove knjige zvati Gitom, jer se teško naučiti novom imenu.

I Hlapić je rekao:

"Ja ću te i dalje zvati Gita. Kad kažem 'Gita', čini mi se da vidim pred sobom sve one zgode koje smo zajedno doživjeli. A kad kažem 'Marica', ne čini mi se ništa. Kao da nijesam ništa rekao!"

"Dosta je bilo zgoda, mali moj Hlapiću", reče majstor "Nikada nećemo doznati tko je našu Maricu na onom sajmu odveo i tko ju je predao gospodaru cirkusa. No moglo bi biti da je to bio onaj crni čovjek koji je mene orobio i koji je, kako pripovijedaš, doveo ukradenoga vranca u cirkus. A da nije bilo tebe, moj Hlapiću, nikada se ne bi Marica vratila k nama."

"Nemojte me hvaliti", reče Hlapić. "Da vi nijeste bili tako oštri sa mnom, nikad ja ne bih bio pobjegao od vas, niti bih našao Gitu. Možda je to vaša zasluga. To se nikada ne zna."

Hlapić je imao pravo kad je tako govorio. Kad čovjek čovjeka hvali, nikada ne zna je li pogodio. Zato je najpametnije da obojica Bogu zahvale.

To oni i učiniše.

Drugog dana ujutru kupiše majstor i majstorica najprije nova odijela Hlapiću i Giti, a zatim se opremiše svi lijepo i odoše u crkvu. Kad su stupili u crkvu, sinulo je upravo na sve crkvene prozore veselo sunce - i tako su oni vidjeli da su sada pogodili i da se sam Bog raduje sreći koju im je udijelio.

III. HLAPIĆEVA BAŠTINA

Kad su se vratili iz crkve, reče Hlapić:

"Ja imam još posla napolju. Molim vas, majstore, da mi dopustite da odem na pô sata."

Majstor mu to dopusti, jer je sada bilo sve drugačije nego onda kad je Hlapić u zelenim hlačama kreketao.

Hlapić zatim uzme onu kitu crvenog maka i bijelih katarinčica i reče: "To sam nekomu obećao."

Sada može svatko uvidjeti kako je mudar i pošten bio Hlapić. Kroz sve one mnoge pogibelji i neprilike na svom putu nije on zaboravio da je obećao donijeti cvijeće onoj služavki bude li starcu mljekaru pomogla da ne mora sam nositi mlijeko uza stube.

Hlapić je, dakle, sada išao kroz grad i nosio je svoju kitu cvijeća onoj služavki. Odmah je našao i prepoznao onu visoku kuću. Popeo se u treći kat i pozvonio na vratima.

Sluškinja je otvorila vrata i sva se začudila kad je vidjela onoga šarenog Hlapića sada tako lijepo obučena. No ipak ga je odmah prepoznala, jer se ljudi ne poznaju po odijelu nego po očima.

"Gospojice, donio sam vam obećano cvijeće", reče Hlapić i pruži joj onu kitu maka i katarinčica.

"O, kako si ti pošten, mali!", reče sluškinja, "i kako si srećan. Ima za tebe jedno pismo ovdje. Da nijesi došao s cvijećem, nikada ga ne bi dobio."

Hlapić je mnogo toga doživio na svom putu, ali još nikada u svom životu nije dobio pismo.

Zato se upravo prenerazio kad je sluškinja unišla u svoju sobu i donijela veliko pismo te ga predala Hlapiću i rekla:

"Ovo pismo je donio neki dječak. Rekao je da je starac mljekar umro od starosti. A ovo je pismo dao napisati prije smrti. Ako šegrt Hlapić dođe s cvijećem k meni, neka mu predam ovo pismo", rekao je dječak.

Tako je pripovijedala sluškinja, a Hlapić je stao sav zamišljen i okretao je pismo u ruci. Nije pravo znao što da učini s pismom, i već je pomislio ne bi li najbolje bilo da ga pokloni sluškinji zajedno s cvijećem.

"No to ipak ne bi imalo smisla", pomisli on zatim, "jer na pismu je natpis 'Šegrtu Hlapiću', a to sam samo ja na cijelom svijetu."

Nato se Hlapić odluči i brže-bolje raskine pismo.

To je bilo vrlo mudro. I tko god se boji kojega pisma, neka isto tako učini jer je svako pismo još mnogo strašnije dok je zatvoreno i dok se ne zna što je u njemu.

No to je bilo zaista veselo pismo! U njemu je velikim slovima pisalo ovo:

"Umro je starac mljekar bez djece, bez rođaka i bez kumova. Na smrtnoj postelji sjetio se šegrta Hlapića i ostavio mu svoja kola i svoga magarca. Ovo se daje na znanje šegrtu Hlapiću s pozivom da dođe po svoju baštinu u starčev bivši stan kraj gradske malte."

Ozgo i ozdo na pismu još je nešto bilo napisano slovima i brojevima. To je valjda bio natpis i potpis. Ali to nije Hlapić ni sada ni poslije pročitao. Kada je on čuo da je baštiniio kola i magarca, nije se zaista više brinuo tko mu to javlja.

Njegovo je srce bilo sada puno zahvalnosti.

"O, kako je bio dobar taj starac! Kako bih mu rado zahvalio!" kliknuo je Hlapić. "Kad bi on barem mogao vidjeti kako ćemo Gita i ja timariti i čuvati njegova magarca!"

"Zbogom! zbogom! gospojice, žurim se da javim Giti veselu vijest!"

Hlapić htjede da potrči na stube.

Ali uto je izašla iz sobe stara i otmjena gospođa, kod koje je služila ona sluškinja. Gospođa je bila u crnoj svilenoj haljini s bijelom kapicom na glavi.

Ona je čula od svoje sluškinje kako je dobar i neobičan taj šegrt Hlapić.

Dakako da mu je ona sada ponudila da će ga primiti za svoga sina i da će ga dati izučiti gospodске škole.

Ali Hlapić skine kapu, pristupi k otmjenoj gospođi, pa je poljubi u ruku i reče:

"Ja ću ostati postolar, jer mi je taj zanat najviše omilio."

A zatim reče još Hlapić:

"Ionako ima više ljudi koji deru cipele, nego onakvih koji ih prave."

Otmjena gospođa se nasmijala i odmah je uvidjela da bi za Hlapića zaista šteta bila kad ne bi postao postolar. A Hlapić poljubi je još jednom u ruku, a onda potrči sav srećan sa svojim pismom niza stube.

Uistinu je Hlapić ljubio svoj postolarski zanat, no u ovaj čas je više mislio na svoga magarca, kojemu kod otmjene gospođe nikako ne bi bilo mjesta.

Hlapić je hrlio gradskim ulicama i bio je začas kod kuće.

"Vozit ćemo cipele na magarcu!" vikne on već na vratima majstoru Mrkonji, a onda pokaže svoje pismo i pripovjedi svima što se dogodilo.

Toga dana poslije podne odoše Gita i Hlapić po magarca i po kola.

Dakako da bi oni teško našli starčevu kućicu, ali u pismu je pisalo da je starac stanovao kod gradske malte. A malta je visoka i strši uvis tako da ju je lako naći.

Kad je Hlapić pokazao svoje pismo, dadoše mu oni ljudi koji su stanovali prije sa starcem magarca i kola.

Zaista bi bilo vrijedno vidjeti kako su se Gita i Hlapić vozili u grad na Hlapićevu magarcu!

To je bilo tako lijepo i veselo da je Gita samo žalila što sad nema svoju zlatnu trublju da u nju trubi. Poznalo joj se još uvijek da je odrasla u cirkusu!

No Hlapić joj odmah reče da kćeri majstora Mrkonje ne bi pristajalo da kroz grad trubi kad se vozi na magarcu.

I tako su oni samo tiho i radosno pjevali cijelim putem i pucali bičem nad mudrim magarcem, koji je strigao svojim visokim ušima.

No pred kućom majstora Mrkonje nije Hlapić mogao da se od radosti suzdrži, nego je skočio s kola i bacio svoju kapu visoko. Onda je potrčao do kućnih vrata i pružio glavu unutra, i viknuo u sav glas:

"Eto magarca!"

"O, što si to rekao!" nasmija se Gita i stade se rugati Hlapiću.

Dakako da su svi ljudi znali da Hlapić nije mislio sebe kad je pružio glavu kroz vrata i rekao: "Eto magarca!" - ali obijesna Gita ipak mu se rugala i obadvoje se smijalo.

Da ne bi više bilo zabune, odmah okrstiše magarca i to imenom "Kokodan".

Tamo je stajala jedna žena, pa kad je vidjela kako su se krasno dovezli Gita i Hlapić na magarcu i kako su veseli i srećni, rekla je:

"Bože moj, kako bi djeci lijepo bilo da uvijek ostanu tako malena!"

"Onda bismo morali cijeli naš život ići u isti razred", reče Hlapić.

"A to ne bi učitelji dopustili pa bi bilo neprilika. Zato je najbolje da se sad igramo, a poslije ćemo morati kao i drugi ljudi."

SVRŠETAK

Tako je i bilo.

Hlapić i Gita narasli su poslije veliki. Hlapić je ostao postolar, a Gita je i zaboravila da je bila nekad u cirkusu. Samo jedanput dogodilo se nešto što ju je na to sjetilo.

Nakon nekoliko godina došao je, naime, u onaj grad neki cirkus i majstor Mrkonja pošao je u nedjelju sa svojom obitelji u cirkus.

Tu je Gita najedanput vidjela kako je u cirkus ušla neka krasna mala djevojčica na bijelom konju. To je bio Gitin nekadašnji "Sokô". Djevojčica je bila isto tako lijepa i malena kao što je nekoć bila Gita. A Sokô je bio isto tako dobar i mio kao prije. Samo je bio malo posijedio te je bio još bjeliji, jer i konji postaju sijedi, premda nemaju takvih briga kao ljudi. Gita je vidjela i svoju papigu - i saznala je da je i njoj i Sokolu vrlo dobro kod novoga gospodara.

Stari se gospodar, naime, skoro iza Gitina bijega razbolio - a onda se ispovjedio i spokojno umro, što je za takvoga grešnika najbolje.

Poslije su Gita i Hlapić narasli još i veći, a onda su se vjenčali. Kasnije su preuzeli posao od majstora Mrkonje, koji je već bio jako ostario.

Gita i Hlapić imali su četvero djece i tri šegrta.

U nedjelju popodne sakupili su se šegrta i djeca oko njih i oni su im pripovijedali "čudnovate zgode šegrta Hlapića".

A čizmice su stajale i onda i uvijek u malom staklenom ormariću na velikom ormaru i tko god je htio, mogao ih je vidjeti.

Ako je komu žao što je pripovijest već gotova, neka pregleda još jednom cijelu knjigu i neka pokuša izbrojiti komu je sve pomogao na putu šegrt Hlapić, malen kao lakat, veseo kao ptica, hrabar kao Kraljević Marko, mudar kao knjiga, a dobar kao sunce.

RJEČNIK

dremovan - pospan

dretva - konac za šivanje obuće

forinta - novac u vrijeme Austro-ugarske

gunj - pokrivač

hartija (grč.) - papir; rukopis, isprava

kabao - drvena posuda za vodu

kalfa (tur.) - obrtnički pomoćnik

konak (tur.) - prenočište

krajcara (njem.) - sitan novac u doba Austro-ugarske

malta (njem.) - carina

mantija - svećenička odjeća

menažerija (franc.) - putujući zvjerinjak; zološki vrt

opica - majmun

popravdati se - posvađati se

potepsti se - spotaknuti se

sara (mađ.) - gornji dio čizme

škatulja (tal.) - kutija

šoštarski kalendar - pučki kalendar s narodnim mudrostima

uzduh - zrak